

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**SPOR AKTİVİTELERİNE DEVAM EDEN
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DERS
BAŞARILARI İLE SPOR BAŞARILARI
İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI**

Mehmet Hakkı YILDIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalını

Haziran - 2019
BATMAN

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAYI

Dr Öğr Üyesi Mehmet Emin YILDIZ danışmanlığında, Mehmet Hakkı YILDIZ tarafından hazırlanan “**Spor aktivitelerine devam eden ortaokul öğrencilerinin okul ders başarıları ile spor başarıları ilişkisinin araştırılması**” adlı tez çalışması 08/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan

Doç Dr Cengiz TAŞKIN

Danışman

Dr Öğr Üyesi Mehmet Emin YILDIZ

Üye

Dr Öğr Üyesi Ubeyde GÜLNAR

İmza

.....

.....

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Doç Dr Ferhat KORKMAZ
SBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Mehmet Hakkı YILDIZ

Tarih: 23.06.2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

SPOR AKTİVİTELERİNE DEVAM EDEN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DERS BAŞARILARI İLE SPOR BAŞARILARI İLİŞKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Mehmet Hakkı YILDIZ

**Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı**

Danışman: Dr Öğr Üyesi Mehmet Emin YILDIZ

2019, 53 Sayfa

Jüri

**Dr Öğr Üyesi Mehmet Emin YILDIZ
Doç Dr Cengiz TAŞKIN
Dr Öğr Üyesi Ubeyde GÜLNAR**

Bu araştırmayla; ortaokul öğrencilerinin amatör spor takımlarında yer almaları ve spor aktivitelerine katılmalarının akademik ders başarılarını olumlu veya olumsuz etkileyip etkilemediğinin araştırılması amaçlanmaktadır. Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapıldı. Araştırma sürecinde Batman Üniversitesi Etik Komisyonundan onay alınmıştır. Araştırma örneklemi; 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Batman il merkezi ortaokullarında 5,6,7 veya 8. sınıfını bitiren ve en az son bir yıldır amatör spor kulüplerinde aktif antrenmanlara düzenli olarak katılan lisanslı sporcu öğrencileri kapsar. Katılımcılar, 70'i (%50,4) kız sporcu ve 69'u da (%49,6) erkek sporcu olmak üzere 139 kişiden oluşmaktadır. Yılsonu not ortalamalarına göre en düşük ve en yüksek grupta sporcu dağılımının az olduğu, sporcuların daha çok orta seviye not ortalamasına sahip oldukları söylenebilir. Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile spor başarıları arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif ilişki bulundu. Sporcuların LGS puan ortalaması ile BKİ, spor yaptıkları yıl, haftalık spor yaptıkları gün sayısı, spor başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı. Spor takımlarında yer almanın ve spor aktivitelerine devam etmenin akademik başarıyı düşürmediği ancak belirgin bir artışa da neden olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Öğretmenler, öğrencileri spora yönlendirmede daha etkin rol üstlenmelidirler. Daha fazla öğrencinin spora yönlendirilmesi için sağlık ve eğlence vurguları öne çıkarılabilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Ortaokul Öğrencileri, Spor Takımı, Sporcu, Sporda Başarı

ABSTRACT

MS THESIS

INVESTIGATION OF SPORTS ACHIEVEMENTS RELATIONSHIP WITH THE SCHOOL ACADEMIC ACHIEVEMENT OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS ATTENDING SPORTS ACTIVITIES

Mehmet Hakkı YILDIZ

**THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE RECREATION MANAGEMENT**

Advisor: Dr Mehmet Emin YILDIZ

2019, 53 Pages

Jury

Asst Prof Dr Mehmet Emin YILDIZ

Assoc Prof Dr Cengiz TAŞKIN

Asst Prof Dr Ubeyde GÜLNAR

With this research; It is aimed to investigate whether the participation of middle school students in amateur sports teams and their participation in sports activities affect their academic success or not. This research was conducted according to the relational screening model. Approval was obtained from the Ethics Committee of Batman University during the research process. Research sample; In the 2017-2018 academic year, it covers licensed athletes who have completed 5,6,7 or 8th grade in Batman city center secondary schools and regularly participate in active training in amateur sports clubs for at least one year. The participants consisted of 139 people, 70 (50.4%) of which were female athletes and 69 (49.6%) of them were male athletes. It can be said that the distribution of athletes in the lowest and highest groups is low according to the year-end grade point averages. It can be said that athletes have a medium grade point average. A statistically low positive correlation was found between the end of year grade point averages of the athletes and their sports success. No statistically significant relationship was found between the mean LGS score of the athletes and their BMI, year of sports, number of days of sports, and sport success. It can be concluded that taking part in sports teams and continuing sports activities does not decrease academic achievement but does not cause a significant increase. Teachers should take a more active role in guiding students into sports. Emphasis on health and entertainment can be put forward to encourage more students to engage in sports.

Keywords: Academic Achievement, Secondary School Students, Sports Team, Sporters, Sports Success.

ÖNSÖZ

Bu araştırma çalışmasının her aşamasında yardımlarını esirgemeyen, öğrenimim boyunca yol gösteren, ilham veren, mesajlarıma cevap veren ve tecrübelerini benimle paylaşan danışmanım, değerli hocam Dr Öğr Üyesi Mehmet Emin YILDIZ'a teşekkürlerimi sunarım. Bu günlere ulaşmamda maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen değerli ağabeyim Uzman Antrenör Mehmet Salih YILDIZ'a şükran doluyum. Ayrıca zorlu ve meşakkatli tez hazırlama süresince desteklerini esirgemeyen Orpaklar Çayevi dostlarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Mehmet Hakkı YILDIZ
Batman-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	viii
TABLolar.....	ix
ŞEKİLLER.....	x
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Spor.....	3
2.1.1. Fiziksel hareketsizlik	3
2.1.2. Çocuk, genç ve spor.....	4
2.1.3. Okullarda spor etkinliklerine katılım	6
2.1.4. Çocukların spora katılımında aile tutumunun rolü	8
2.1.5. Fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörler	9
2.2. Akademik Eğitim ve Akademik Başarı	10
2.3.1. Akademik başarıyı etkileyen faktörler.....	11
2.4. Akademik Başarı ve Fiziksel Aktivite İlişkisi İle İlgili Yapılan Araştırmalar	11
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	13
3.1. Örneklem	13
3.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	14
3.3. Verilerin Analizi	14
4. BULGULAR.....	16
5. TARTIŞMA.....	30
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	35
6.1. Sonuçlar	35
6.2. Öneriler	35
KAYNAKLAR	36
EKLER	39
EK-1 Anket Formu	39
EK-2 Etik Kurul Onayı.....	41
ÖZGEÇMİŞ	43

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEM: Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SGM: Spor Genel Müdürlüğü

LGS: Liseye Geçiş Sistemi

OBP: Ortaokul Başarı Puanı

ABİDE: Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

n: Öğrenci sayısı

p : Anlamlılık değeri

r : Korelasyon katsayısı

$\bar{x}$: Aritmetik ortalama

Ss : Standart sapma

t: t değeri

%: Yüzde

TABLolar

Tablo 1. Sporcuların kişisel bilgilerine göre dağılımı	16
Tablo 2. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımı	18
Tablo 3. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma sıklığına göre dağılımı	19
Tablo 4. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma amacına göre dağılımı	20
Tablo 5. Sporcuların cinsiyetlerine ve spora başlama etkenlerine göre dağılımı	21
Tablo 6. Sporcuların cinsiyetlerine ve bitirilen sınıfların yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı	22
Tablo 7. Sekizinci sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı	23
Tablo 8. Sporcuların spor branşlarına ve spor başarı seviyelerine göre dağılımı	24
Tablo 9. Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile en son bitirdiği sınıf, Spor başarısı, 8. Sınıf yılsonu notu ve LGS not ortalamaları arasındaki ilişki.....	25
Tablo 10. Sporcuların LGS puan ortalaması ile BKİ, spor yaptıkları yıl, haftalık spor yaptıkları gün sayısı, spor başarısı ve 8. sınıf yılsonu notu ortalamaları arasındaki ilişki	25
Tablo 11. Baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması, spor başarısı, LGS Puanı ve aile gelir düzeyi ilişkisi.....	26
Tablo 12. Sporcuların akademik başarı ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılması	28

ŞEKİLLER

Şekil 1. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımı	18
Şekil 2. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma sıklığına göre dağılımı	19
Şekil 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve spor yapma amacına göre dağılımı	20
Şekil 4. Sporcuların cinsiyetlerine ve spora başlama etkenlerine göre dağılımı	21
Şekil 5. Sporcuların cinsiyetlerine ve yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı.....	22
Şekil 6. Sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı	23
Şekil 7. Sekizinci sınıfı bitiren sporcuların LGS puan seviyelerine göre dağılımı.....	24
Şekil 8. Sporcuların sekizinci sınıf yılsonu notu ile LGS puanları ilişkisi	27

1. GİRİŞ

Toplumumuzda değişen değerlerin sosyal yapı ve insan davranışları üzerine etkileri hep merak konusu olmuştur. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan ülkemizin de bu değişim ve gelişme ile birlikte spora ve sporcuya bakışı önceki dönemlere nazaran farklılık gösterdiği gözlemlenmekte ve araştırmalara konu olmaktadır.

Özellikle ülkemizin doğu illerinde yaşayan toplum yapısının spora ve sporcuya bakışı olumlu yönde değişmekle beraber sporun toplum tarafından daha fazla desteklenmesi için sporun olumsuz etkisi olduğu düşünölen akademik başarı spor aktivite ilişkisi araştırmaya muhtaç bir konudur.

Toplum yargısında yer alan ve sporcuların okul derslerini ihmal ettiği dolayısıyla akademik başarısızlığının spora bağlanması, çocukların spordan alıkonması ve dolayısıyla ülke sporunun gelişmemesinde önemli bir faktör olduğu düşünölmektedir.

Sporun okul başarısı üzerinde olumsuz etkisi olmadığı ancak başarısız öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda spora yönelmesi ihtimal dahilindedir. Bunun belirlenmesi sporun yaygınlaşması, sporda başarının artması, toplumun spora ve sporcuya bakışı önemli ölçüde olumlu yönde gelişeceği muhakkaktır. Bu alanda ülkemizde ve Batman ilinde çok az sayıda araştırmaya rastlanmıştır.

Ülkemiz dışında yapılan araştırmalarda farklı sonuçlar rapor edilmiştir. Öğrencilerin fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasındaki ilişki olup olmadığı ve bu ilişkinin ne yönde olduğu öğretmenler, yöneticiler ve veliler arasında tartışma konusu olmuştur. Bazı araştırmalar fiziksel aktivite seviyesi ile akademik başarı arasında bir ilişki olduğunu kaydederken (Grissom, 2005), fiziksel aktivite ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bildiren araştırma çalışmaları da mevcuttur (Tremblay ve ark, 2010; Trudeau ve Shephard, 2010).

Bazı araştırma raporlarına göre, ortaöğretim başarı puanı yukarıda olan öğrenciler, başarı puanı düşük ve orta düzeyde olan öğrencilere nazaran daha fazla spor faaliyetlerine katılmaktadır. Bu durum öğrenci ailelerinin, sporun akademik başarıyı düşürdüğü şeklindeki endişelerini haksız çıkarmaktadır (Türkel, 2010)

Başka bir araştırmada, fiziksel olarak aktif bir okul dönemi geçiren öğrencilerin akademik başarılarının %6 oranında arttığı, aktif bir dönem geçirmeyen kontrol

grubundaki öğrencilerin akademik başarılarının ise %1 oranında gerilediği rapor edilmiştir (THSK, 2014).

Bu araştırmayla; ortaokul öğrencilerinin amatör spor takımlarında yer almaları ve spor aktivitelerine katılmalarının akademik ders başarılarını olumlu veya olumsuz etkileyip etkilemediğinin araştırılması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmayla; sporun akademik başarı ilişkisi ortaya konarak, spor ve eğitim alanında yapılacak benzer çalışmalara yol göstereceği, spor araştırmalarına ve ülkemizin spor bilincine katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

‘Yarışmaya dayalı fiziksel etkinlik’ tanımı, sporla biraz ilgili olan her insan tarafından bilinir. Bir başka deyişle spor, fiziksel becerinin ve yeteneğin kullanılmasıdır. Bu tanım ilk bakışta dar bir anlam taşısa da olayı karakterize eden faktör fiziksel etkinlik ve yeteneklerdir. Örneğin satranç, karmaşık fiziksel hareketler gerektirmeyen bir oyun olarak tanımlayabiliriz. Spor denilince önce yarışma ve organizasyon akla gelmelidir (Tükenmez, 2009).

Spor, önceden belirlenmiş kurallara göre kişisel veya grup halinde yapılan yarışma ve rekabet amaçlı, kişisel eğlence veya mükemmelliğe ulaşmak için yapılan fiziksel aktiviteler olarak ifade edilebilir. Basketbol, voleybol, futbol, beysbol, hentbol, kayak gibi aktivitelerin hepsi birer spor aktivitesidir (Danacı, 2008).

Diğer bir ifadeyle spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası alanda dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Bu niteliklerinden dolayı günümüzde spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok nitelikli boyutlar elde etmiş ve evrenselleşmiştir (Yıldıran ve ark., 1996).

Çocuklar, eğlenceli buldukları için hareket etmeyi severler. Zevkli buldukları için yetişkinler fiziksel aktiviteyle uğraşırlar. Her yaşta insan, boş zamanlarının artmasıyla rekreasyonel amaçlı veya yarışma amaçlı fiziksel aktivite programlarıyla ilgi duyar. Bu uğraşlar, insanların yaşam kalitelerini ve iyi olmalarını temin etmek isteyen profesyoneller için aktif bir gelecek sağlar. Yürüyüş, tırmanma, yüzme, jogging, kampçılık gibi fiziksel aktivite gerektiren faaliyetlerinde bulunan milyonlarca insan bundan dolayı çok mutluluk duymaktadır (Lumpkin, 2005).

2.1.1. Fiziksel hareketsizlik

Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması’na göre 6-11 yaş grubu çocuklarımızın %58.4’ü düzenli (günde 30 dakika veya daha fazla süre ile) olarak düzenli fiziksel

aktivite yapmamaktadır. 6-11 yaş grubunda TV, bilgisayar, internet, ev ödevi, ders çalışma için hareketsiz geçirilen ortalama süre 6 saattir. Yaş grupları detaylıca irdelendiğinde; erkeklerde 12-14 gruplarında hiç egzersiz yapmayanların oranı %41.4 tespit edilmiş ve yaş ilerledikçe egzersiz yapmayanların oranı artmaktadır. Bu oran 19-30 yaş grubunda %69.5, 31-50 yaş grubunda %73.2, 75 yaş üzeri grupta ise %83.7'ye kadar yükseldiği saptanmıştır. Erkeklerle benzer şekilde kadınlarda da hiç egzersiz yapmayanların oranı yaşın ilerlemesi ile birlikte artış gösterirken 12-14 yaş grubunda %69.8, 15-18 yaş grubunda %72.5, 19-30 yaş grubunda %76.6, 75 ve üzerindeki yaş grubunda ise %88.0 olarak belirlenerek rapor edilmiştir (THSK, 2014).

Hareketli olmayan pasif yaşam, günlük alışverişini dahi bilgisayar marifetiyle sanal marketlerden gerçekleştiren modern toplum için en önemli problemlerin başında yer almaktadır. Teknolojik gelişmeler her ne kadar yaşamı kolaylaştırırsa da hareketsiz bireylerin sayısını uzun vadede arttırmakta ve sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir. Kronik hastalıkların ortak risk faktörlerinden birisi olan fiziksel hareketsizlik, dünya genelinde ölüme neden olan risk etkenleri sıralamasında dördüncü sırada bulunmaktadır (dünya çapında ölümlerin %6'sı). Meme ve kolon kanserlerinin yaklaşık %21- 25'ine, diyabetin %27'sine ve iskemik kalp hastalığının %30'una ana neden olarak fiziksel hareketsizliğin neden olduğu düşünülmektedir (THSK, 2014).

Hareketsiz yaşam tarzının yaygın hale gelmesi, obezitenin artışına neden olan en önemli faktörlerden biridir. Türkiye'de, tüm nedenlere bağlı ölümlerin %15'inden fiziksel hareketsizlik sorumlu tutulmaktadır. Fiziksel hareketsizlik, insan sağlığını olumsuz etkilemesiyle bireysel ve toplumsal sağlık giderlerini de arttırmaktadır. Bireysel sağlığın ve dolayısıyla toplumsal sağlığın, fiziksel aktivite alışkanlığı gibi eğlenceli, düşük maliyetli ve yüksek verimli bir kazanımla korunması, sağlık harcamalarının düşürülmesinde etkili bir araç olarak değerlendirilebilir (THSK, 2014).

2.1.2. Çocuk, genç ve spor

Sağlıklı bir toplum oluşturmasında sporun öneminin anlaşılması, dikkatlerin çocukluk dönemi fiziksel aktivite etkinliklerine yönelmesine sebep olmuştur (Mengütay, 2006). Üzerinde durulması gereken bir konu olması nedeni ile, sporun dünya ülkeleri tarafından da ele alınmasına sebep olmuştur. Amerika sporda başarılı öğrencilere burs ve ödüller vererek spora teşvik etmiş, Fransa'da da okullarda beden eğitimi derslerinin artırılması yoluna gidilmiştir (Mengütay, 2006).

Gelişen teknolojiyle birlikte yalnızca yetişkin bireylerin yaşantıları sedanter bir hal almakla kalmayıp, bu durağan yaşam biçimi çocukluk dönemine kadar inmeye başlamıştır. Çocukları en başından fiziksel aktivite ve spora yönlendirebilmemiz, onlar adına ömür boyu kazandırmış olacağımız en verimli ve en sağlıklı alışkanlık olacaktır. Çocukluk ve gençlik döneminde kazanılan, yaşam boyu korunan fiziksel sağlık, bedenin en üst kapasitede işlev görmesi için zorunlu görülmektedir (Oral ve ark., 2016).

Yetişkinlerde yapılan birçok epidemiyolojik araştırmada özellikle koroner hastalıklarla ilgili risk faktörlerinin çocukluk dönemine kadar uzandığı bildirilmektedir. Yapılan araştırmalar çocuk ve gençlerde, orta ve yüksek yoğunlukta düzenli fiziksel aktivitenin günde en az 60 dakika yapılmasının risk faktörlerini olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Çocuk ve genç ne kadar fazla düzenli fiziksel aktivite yaparsa, bunun sağlığa olumlu yansımaları o ölçüde fazla olmaktadır (THSK, 2014).

Çocukluk ve adölesan dönemlerinde yapılan düzenli fiziksel aktivitenin, sağlıklı büyüme ve gelişim için gerekli olduğunu gösteren birçok araştırma mevcut olup, önerilen düzeyde fiziksel aktivite yapmanın çocuklarda bazı kronik hastalıkların önlenmesinde etkili olduğu gösterilmiştir. Çocukluk döneminden itibaren olgunlaşma, büyüme ve artan yaşla birlikte fiziksel aktivite düzeyi giderek azalmaktadır. Bazı sağlık sorunlarının ortaya çıkmasında artmakta olan sedanter-pasif yaşam biçiminin, önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Çocukların kronik hastalıklara yakalanma riskini azaltmasından, motor becerilerin gelişimine katkısına kadar, sınıf içi davranış düzeyi ve akademik gelişimin artışından, bilişsel fonksiyon becerilerinin gelişimine kadar fiziksel aktivitenin birçok faydasının olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur (Demirci, 2017).

Amerika Birleşik Devletlerinde geliştirilen Fiziksel Aktivite Rehberi, çocuklara haftanın her günü günde en az 60 dakika orta ve/veya yüksek şiddette aerobik fiziksel aktivite önermekte ayrıca haftada üç gün kas ve kemik kuvvetini artırıcı aktivitelerin ilave edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ancak çocuklar, yetişkinler gibi olmadığı için yapılacak aktivitelerin çocukların yaş ve gelişimine uygun ve aynı zamanda eğlenceli olması gerektiği bildirilmektedir (Bilgin, 2017).

Amerika Hastalık Kontrol Merkezinin çocuklar için önerileri;

- Çocuk ve adölesanlar her gün günde 60 dakika veya daha fazla orta veya yüksek şiddette fiziksel aktivite yapmalıdır.
- Yapılan orta veya yüksek şiddetli aktiviteler aerobik temelli olmalıdır. Çok yüksek şiddetli aktivite yapılırsa haftada üç gün yeterli olabilir.

- Haftanın üç günü 60 dakikalık aerobik temelli fiziksel aktivitelere kas ve kemik kuvvetlendirici aktiviteler eklenmelidir.

- Çocuklar yaş ve gelişimlerine uygun eğlenceli fiziksel aktivitelere yönlendirilmelidirler (Bilgin, 2017).

Büyük çocukluk (6-12 yaş) döneminde kas kuvveti, koordinasyon ve dayanıklılık giderek artış göstererek, daha karmaşık ve zor hareketleri yapabilme yeteneklerinde artış olur. Başarının derecesi kalımsal etki, ilgi ve elverişli bir ortam (iyi eğitici olanaklar) yaratılmasıyla yakından ilişkilidir. Çocukları fiziksel aktiviteye yönlendirmede, onlara elverişli ortamı okul öncesinde belediyelerin oyun alanları, okul döneminde okulun spor olanakları ve ailenin çocuğunu gönderebileceği spor kursları sağlayacaktır. Özellikle 6-12 yaş döneminde yetenekleri ortaya çıkan çocukların, yetenekli oldukları spor dallarında kurslara gönderilmeleri (kulüplerin altyapıları veya özel kurslar gibi), okullardaki spor olanaklarının çok sınırlı olması nedeniyle, ülkemiz için en uygun yol olarak görülmektedir. Aile, kulüp ve okul spora yetenekli ve spor yapmak isteyen her çocuğu yönlendirmede işbirliği yaparak her türlü desteği vermelidir (İşlegen ve ark., 2016).

Bugün uluslararası platformda üstünlük yarışı ve propaganda araçlarından biri haline gelen spor, ruh ve fizik üstünlüğünden, milli bütünlüğe uzanan geniş bir etki alanına sahiptir. Sosyal değerlerden oluşan kültürün sporla ilişkisi, hem toplumsal hem de uluslararası bir nitelik taşır. Bir ülkenin sporcuları, uluslararası müsabakalarda birer kültür elçisi sayılabilirler. Çünkü başarı gösteren sporcular, uluslararası platformlarda ülkelerini tanıtmakta ve böylece ülkelerinin propagandalarını yapmış olmaktadır. Bu durum, toplumların tabanında da birlik ve bütünlüğün kuvvetlenmesine, dolayısıyla milli bilincin ve heyecanın canlanmasına katkıda bulunmaktadır (Yetim, 2005).

2.1.3. Okullarda spor etkinliklerine katılım

Ders dışı sportif faaliyetler, okuldaki haftalık öğretim programı içinde yer alan derslerin öğretimi dışında kalan zaman içinde, öğrencilerin, sportif etkinlikler yoluyla eğitimlerini devam ettirmesini ifade eder (Gündüz, 1997).

Dünyadaki bütün gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spor yaklaşımlarının temelinde, eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir toplum yetiştirmek vardır. Toplumumuzun birçoğunun örgün ve yaygın eğitim programlarından geçtiği ülkemizdeki her tür ve derecedeki okullarda eğitim gören yaklaşık 14 milyon

öğrencinin, beden eğitimi, spor, izcilik vb. gibi fiziksel faaliyetler yoluyla beden, ruhen, fikren, sağlıklı, üretken, nitelikli bir toplum için eğitilmeleri, bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez ilkelerinden birini teşkil etmektedir. Özellikle en hareketli dönemi yaşayan ve enerji ile dolu olan gençlerin, enerjilerini boşaltacak, streslerini giderecek etkinliklerin başında ders içi ve ders dışında uğraşabilecekleri en nitelikli alan olarak spor faaliyetleri görülmektedir (Kirazlıoğlu, 1992).

Yıldız ve genç seviyesinde spora yeni başlayanlar ile yaşları ilerlemiş kişilerde bilimsel dayanaklara uygun bir antrenman süreci izlenmediğinde, istenilen gelişmenin olmayacağı bilinen bir gerçektir. Buradan hareketle, ilkokuldan başlayarak yükseköğretimde devam edecek biçimde bu çalışmaların birer spor bilimcisi olarak beden eğitimi öğretmenleri tarafından ders dışında sürdürülmesi, ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi öğretmenlerinin önemini de ortaya koyması dikkate değerdir (Pehlivan, 1989). Büyük kitlelere sporu yaymak için kullanabileceğimiz en önemli alan okullarımızdır. Günümüzde amatör spor camiasının % 80'ini eğitim kurumları oluşturmaktadır (Ayakyay,1992).

Sporcu piramidinin temeli de tamamen okullarımız bünyesinde yer almaktadır. Temel beden eğitimi ve spor bilgilerinin verilmesi, üstün yetenekli sporcuların tespit edilmesi bu eğitim kurumlarımızda gerçekleşecektir. Bu da okullarımızda uygun bir spor ortamının oluşturulmasıyla mümkün olacaktır. Burada asıl amaç, “elit sporcu yetiştirmek” değil, “elit sporcu için geniş tabanlar oluşturmak; sağlıklı bir toplumun sağlıklı, mutlu, yapıcı, yaratıcı çalışkan bireylerini yetiştirmek için atılımı yüksek düzeyde tutmak” olmalıdır (Kirazlıoğlu, 1992).

Son dönemlerde spor dünyasında bilimsel araştırmaların yeri ve önemi her geçen gün artmakta ve bilimsel araştırma çabaları artmaktadır. Spor uygulamalarının bilimsel veriler ile desteklenmesi sonucunda günümüzde farklı spor dallarında kadın ve erkeklerin sportif performanslarında önemli yükseliş görülmektedir (İkinci, 2005). Spor kültürünün her gün geçtikçe yakından takip edildiği sportif faaliyetlere pasif veya aktif katılımın arttığı bilinmekle beraber bu artışın orta ve ileri yaş grubunda gerçekleşmediği de görülmektedir (THSK, 2014).

Öğretmenlerin, yeterince bilgi sahip olmamaları, görevlerini benimsememeleri ve uhdelerinde bulunan ders yüklerinin fazla olması öğrencilerin bu etkinliklere katılımını etkileyen önemli faktörler arasında yer alır. Öğretmenler, öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirebileceklerini, bu durumun kendileri ve toplum için ne gibi yararlar sağlayabileceği konularını öğretmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin bunları

uygulama sahasına taşıyamamalarındaki esas nedenlerden biri yeterli eğitim almamış olmaları gösterilmektedir. Bu problemin ortadan kalkması için öncelikle öğretmenlere hizmet öncesi eğitim verilmesi önerilmektedir. Bu eğitimlerde boş zamanların kişi ve toplum açısından önemi benimsetilmeli, boş zamana ait bilgi ve uygulamalarına yer verilmesi vurgulanmaktadır (Tatlıdil, 1993).

2.1.4. Çocukların spora katılımında aile tutumunun rolü

Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı güne dek toplumda oluşturulmuş maddî ve manevî zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Sayın, 1990).

Ebeveynlerin, çocukları üzerinde çok büyük etkileri vardır. Çocukların kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşur. Çocukların ilk öğrenimleri, ileri yaşlardaki gelişimlerinin temelini oluşturur. Anne ve babalar önemli ölçüde iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına aktarır ve öğretmeye çabalarlar. İnsanın önemli davranış ve özelliklerini çocukluk dönemlerinde kazandığı düşünülürse, insan hayatı ve insanın sosyalleşmesinde ne kadar önemli olduğu daha kolay anlaşılır. Çocuklar için, uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde aileler önemli rol oynamaktadır (Aracı, 2004).

Aileler çocuklarının başarısı ve iyi bir aile örneği sunmak adına çocuklarını spora katarken, dikkate değer biçimde hem zaman ve hem de para harcamaktadırlar. Yani aileler giriş ücreti ödeyerek, araç gereç alımı yaparak, çocuğun oyun ve uygulamalarına dikkat kesilerek çocuğun spora katılımına olumlu bir destek vermektedirler. Diğer bir ifadeyle aileler, çocukların yaptıkları spor ortamında rahat edebilecekleri fırsatlar yaratmakta ve harcanan aile kaynaklarından dolayı muzdarip olmadıkları gibi, çocukların spor aktivitelerine rahat biçimde katılabilmeleri için aile bütçelerini düzenlemektedirler (Pehlivan, 2009).

Ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi, yaşam tarzları ve inanışları çocuğun katılacağı aktiviteleri belirlemede ve beklentileri zenginleştirmede etken rol oynamaktadır. Aileler, özellikle yarışma sporlarında, çocuklarının tamamiyle sosyalleşmesi ve başarılı olma beklentisi içerisinde yer alırlar. Çocuklar, organize edilmiş spor dallarında bireysel

olarak yaptıkları ve değer verdikleri faaliyetlere rağbet gösterirken, yetişkinler oyun sonuçlarını ve oyunun performans kalitesini önemsemektedirler (Pehlivan, 2009).

Aile büyüklerinin fiziksel aktivitede çocuklar için rol modeli olarak etkisi çok açık olmamakla birlikte fiziksel aktivitenin faydasına inanan aileler çocukların fiziksel aktivitelerini desteklemekte ve çocuklar üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadırlar. Bununla birlikte ailelerin çocuğun sporu tercih etmelerine müdahil olmaları, gelecekte çocukların seçecekleri spor aktivitelerinde de etkili olmaktadır. Yapılan çalışmalar; ailelerin duygusal destek ve rol modeli biçimindeki çocuğun sporuna müdahale etmeleri; hem hoşlanma/zevk alma ve hem de müdahale düzeyi ile ilişkilidir. Eğer bu müdahale düzeyi ve şiddeti ayarlanamaz ise çocuğun genelde sosyalleşmesi için katıldığı spor aktiviteleri yarardan çok zararla sonuçlanabilir. Şöyle ki; olumlu değer ve beklentileri olan aileler muhtemelen daha fazla olumlu sosyal davranışlar sergilemekte ve çocuklara yönelik destek sağlamaktadırlar. Yapılan araştırmalarda çocukların spora katılımdaki memnuniyetleri ile ailelerin memnuniyetleri arasında bir bağ olduğu bildirilmektedir (Pehlivan, 2009).

2.1.5. Fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörler

200'li yıllardan bu yana çocukların fiziksel aktivitelerinde azalma olduğunu rapor eden araştırmalar mevcuttur. Çocukların fiziksel aktiviteye katılımını engelleyen faktörlere bakıldığında; sınavlara hazırlık, güvenli bir ortamın bulunmaması, hava durumu, ev ödevleri, dersler, karanlık, yetişkin rol modellerinin azlığı, ailelerin çok yorgun oluşu, sakatlanma ve incinme kaygısı yaygın olarak görülen engeller olduğu bildirilmektedir. Bunlarla birlikte; TV izleme, bilgisayar kullanımı ve video oyunları da önemli engeller olarak görülmektedir (Pehlivan, 2009).

Bazı araştırmalarda, egzersiz yapma alışkanlığının bulunmaması şişmanlık ile doğrudan ilişkilidir. Egzersiz yapmama nedenlerinin başında güvenli çevrenin olmaması gösterilmektedir. Aileler güvenli görmedikleri için çocuklarının sokakta oynamasına olumlu bakmamakta ve bu durum egzersiz yapmada temel engeli oluşturduğu bildirilmektedir (Lumeng ve ark. 2006). Çocukluk döneminden adolesan döneme geçişte de çocukların düzenli fiziksel aktiviteye ayırdıkları sürenin azaldığı belirlenmiştir (Nader ve ark. 2008).

Çocukların fiziksel aktivite gereksinmesini engelleyen diğer bir faktör de okuldaki beden eğitimi ve spor dersleri ile okul imkanlarının yetersizliği

gösterilmektedir. Ayrıca çoğu okulda spor amaçlı salonların olmayışı, var olan salonların farklı amaçlar için kullanılması, aktif olunabilecek yerlerin bakımsızlığı, temel hijyen koşullarının sağlanmaması, araç-gereç yetersizliği, yürüyüş yollarının olmayışı, spor alanlarının küçük oluşu, kötü hava koşulları, bazı ülkelerde ders saatlerinin azlığı gibi nedenlerden dolayı okullar çocukların fiziksel aktivite ihtiyaçlarını karşılayamadığı düşünülmektedir (Pehlivan, 2009).

2.2. Akademik Eğitim ve Akademik Başarı

Toplumlar kendilerine uygun insanı kendilerine özgü eğitim süreci içinde yetiştirirler. Bu nedenle, onu tesadüflere ve kültürleşmenin gelişigüzel etkilerine açık bırakmamalıdır. Bu nedenle eğitim bir kamu hizmeti olarak kurumsallaşmıştır (Fidan, 2012).

Eğitimin en önemli amacı; bireyleri, yaşadığı toplumun ve çağın şartlarına hazırlamaktır. Bu anlamda eğitim süreci sürekli değişen ve gelişen dünyanın gereklerine uygun olarak, çağın gerisinde kalmayacak şekilde düzenlenmelidir. Zira ülkelerde kalkınmanın sağlanabilmesi, ancak nesillerin iyi eğitilmesi sonucu gerçekleşebilir (Çepni, 2005).

Eğitimde başarı, daha çok öğrencinin okulda elde ettiği notların ve kazanımların bir sonucu olan akademik başarı ile ifade edilmektedir. Akademik başarı, öğretim yılı içerisinde öğrencilerin sınavlardan aldıkları puanların notlara dökümüdür. Gelişmekte olan ülkelerde yöneticiler ve aileler çocuklarının daha iyi bir geleceğe sahip olması için akademik başarı üzerine yoğunlaşmaktadır. (Ereş ve Bıçak, 2017; Nartgün ve Çakır, 2014).

Akademik başarı belirlenirken tüm derslerin ağırlıklı notu dahil edilmesine rağmen, üst öğrenime geçiş amacıyla yapılan merkezi sınavlarda birkaç temel derslere ait sorularla akademik başarı tespiti yapılagelmektedir. Hayata hazırlaması amacını taşıyan tüm ders müfredatlarının nitelikli üst öğrenime geçişte temel ve tek ölçüt alınmaması, okul içi eğitim ve öğrenimden çok sınava yönelik derslere ve okul dışında sınava destek çalışmalarına yoğunlaşmayı beraberinde getirmektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı olumsuzlukları en aza indirmek için sık sık ortaöğretime geçiş sistemleri değiştirilmektedir (EBS, 2016). Yapılan reformlara rağmen öğrencilerin ulusal ve uluslararası sınavlarda düşük başarı göstermesi; bu duruma neden olan unsurların belirlenmesini, bu olumsuz durumun iyileştirilmesini ve dolayısıyla

öğrencilerin okul başarı düzeylerinin farklı boyutlarda incelenmesini gerekli kılmaktadır.

2.3.1. Akademik başarıyı etkileyen faktörler

Akademik başarıyı etkileyen sosyal, psikolojik ve çevresel birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerin sınıflandırılması hem ait oldukları alanla ilgili çalışmaların yapılmasında hem de farklı alanlardaki faktörlerin birbirleriyle ilişkilerinin açıklanmasında önem kazanmaktadır.

Araştırma sonuçları öğrenci başarısının okul-içi ve okul-dışı etkenlerin karmaşık etkileşiminin ürünü olduğunu, öğrencilerin akademik başarılarına etki eden faktörlerin çeşitli boyutlarının olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarılarına etki eden faktörler, birçok araştırmacının ilgisini çeken bir konudur. Araştırmacılar, zekanın, öğrencilerin akademik başarısını öngörmeye önemli bir rol oynadığını ancak bilişsel yeteneğin akademik başarıda bireysel farklılıkları tam olarak açıklayabilmek için yeterli olmadığını savunmaktadır. Okul başarısında rol oynayan etkenler; çocuğun ait olduğu çevre aile ilişkileri, anne-babanın tutumları, kardeşler arası ilişki, çocuğun bedensel ve ruhsal sağlığı, okul-öğretmen ilişkisi ve okul arkadaşları ilişkisi olarak sıralanmaktadır. Okul başarısına yönelik çalışmaların ortak özelliği, okul başarısının sadece öğrencinin bireysel durumu ile ilgili olmadığı; okul, aile ve öğrenci özelliklerinden oluşan bir kompozisyon olduğudur (Ereş ve Bıçak, 2017).

2.4. Akademik Başarı ve Fiziksel Aktivite İlişkisi İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Öğrencilerin ders dışı etkinliklerine katılımı ve bu katılımın akademik başarı üzerindeki olumlu etkisi birçok bilimsel çalışmada bildirilmiştir. Ders dışı etkinliklerine katılan öğrenciler, ders dışı etkinliklerine katılmayan öğrencilere göre okula yönelik daha olumlu tutuma ve daha yüksek akademik başarı düzeyine sahipken, bu öğrenciler arasında okulu terk etme ve problemlili davranış gösterme oranları da diğerlerinden daha düşüktür (Sarı, 2012).

Fiziksel aktivite ile akademik başarı ve bilişsel fonksiyonlar ilişkisini araştıran bir araştırmada, yüksek şiddetli fiziksel aktivitelere katılan öğrencilerin matematiksel işlem performansının arttığı görülmüştür. Bu çalışma sonunda araştırmacı, yüksek

şiddette yapılan aerobik egzersizlerle dolu beden eğitimi derslerinin öğrencilerin bilişsel fonksiyonları üzerinde pozitif yönde etki yapacağı yorumunu yapmıştır (Bilgin, 2017).

Bir başka araştırmada fiziksel aktivite veya spor takımı aktivitelerine katılan ortaokul ve lise öğrencilerinin akademik çıktıları incelenmiştir. Yapılan araştırmanın temelinde yüksek düzeyde fiziksel aktivitenin akademik başarıyı artırdığı düşüncesi vardır. Araştırmaya toplamda 4746 öğrenci katılmıştır, öğrencilerin fiziksel aktivite ve spor takımına katılım düzeyi ve akademik puanları kendi kendini rapor yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kız lise öğrencilerinde hem fiziksel aktiviteye hem de spor takımına katılanların erkeklerde ise sadece spor takımına katılanların fiziksel aktivite düzeyi ile yüksek akademik verileri ilişkili bulunmuştur. Ortaokul düzeyinde ise kız ve erkeklerin hem spor takımı hem de fiziksel aktivitelere katılımın yüksek akademik veriler ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak araştırmacı fiziksel aktiviteye herhangi bir şekilde katılımın akademik başarı düzeyine olumlu bir etkisi olduğunu rapor etmiştir (Bilgin, 2017).

2009 yılında İsveç'te yapılan bir çalışmada; 1950-1970 yılları arasında doğan 1.2 milyon erişkin erkeğin askerde fiziksel uygunluk testleriyle IQ test sonuçları karşılaştırılmış ve çalışmanın sonunda iyi fiziksel formda olan kişilerin daha yüksek IQ'ya sahip olduğu, mantık, matematik ve sözel zekâlarının arttığı, 18 yaşındayken daha fit olanların bir çoğunun yüksek öğretime devam ettiği ve daha nitelikli işlerde çalıştıkları rapor edilmiştir (THSK, 2014).

Başka bir araştırmada, fiziksel aktivite veya spor takımı aktivitelerine katılan ortaokul ve liselerde okuyan 4746 öğrencinin akademik verileri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ortaokul öğrencisi kız ve erkeklerin hem spor takımına katılımın hem de fiziksel aktivitelere katılımın yüksek akademik başarı değerleri ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Fox ve ark., 2010).

Başka bir araştırmada da yukarıdaki araştırma verilerinden farklı olarak spor takımlarında yer alan ve spor takımlarında yer almayanlar arasında akademik başarı değerleri farklılaşmadı. En azından spor takımlarında yer alıp etkinliklerine zaman ayırmanın akademik başarıyı düşürmediği söylenebilir (Yıldız, 2017).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre yapıldı.

Araştırma sürecinde Batman Üniversitesi Etik Komisyonundan onay alınmıştır.

Mevcut çalışmada, akademik başarı değeri olarak Bitirilen Sınıfların Yılsonu Not Ortalamaları ve ilgili sınıfların yılsonu ortalaması ve LGS puanları kullanıldı.

Yılsonu Not Ortalaması: Öğrencilerin, bitirdiği ilgili sınıfı yılsonu not ortalamasıdır.

Liselere Geçiş Sistemi (LGS): Liselere Geçiş Sistemi kapsamında uygulanan Merkezi Sınav, sınavla öğrenci alan Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri ve Özel Program ve Proje Uygulayan Ortaöğretim Kurumlarına öğrenci seçmek amacıyla uygulanmaktadır (MEB, 2018a).

Merkezi Sınav, 8. sınıf öğretim programları temel alınarak yapılmaktadır. Sabah oturumunda uygulanan sözel testinde 50 soru, öğlen oturumunda uygulanan sayısal testinde 40 soru olmak üzere sınavda toplam 90 soru yer almaktadır. Sözel bölümde Türkçe, T.C. İnkılap Tarihi, Din Kültürü-Ahlâk Bilgisi ve Yabancı Dil, sayısal bölümde ise Matematik ve Fen Bilimleri alt testleri yer almaktadır. Ham puanlar, standardize edilerek en küçüğü 100 ve en büyüğü 500 olan bir puan dağılımına dönüştürülmektedir (MEB, 2018b).

Ortaokul Başarı Puanı (OBP): Ortaokulun 6, 7 ve 8. sınıf seviyesinde alınan yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasını ifade etmektedir. Ortaokul, sekiz yıllık temel eğitimin 5, 6, 7 ve 8. Sınıfları kapsayan eğitim öğretim dönemidir.

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretime Geçiş Yönergesinde; güzel sanatlar liseleri, spor liseleri ile klasik sanatlar ve musiki, görsel sanatlar ve spor programı uygulayan Anadolu imam hatip liselerine yetenek sınav puanı ve OBP kullanılarak puan üstünlüğüne göre, yerleştirme yapılacağı düzenlenmiştir (MEB, 2018a).

Mevcut çalışmada öğrencilerin bitirdiği tüm sınıfların (5,6,7 veya 8. sınıf) öğretim yıllarına ait yılsonu not ortalaması da değerlendirildi.

3.1. Örneklem

Araştırma örneklemi; 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Batman il merkezi ortaokullarında 5,6,7 veya 8. sınıfını bitiren ve en az son bir yıldır amatör spor

kulüplerinde aktif antrenmanlara düzenli olarak katılan lisanslı sporcu öğrencileri kapsar. Örneklem grubu basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir

Batmanda, 11-14 yaş grubunda aktif spor yapan sporcu sayısı 846'dır (erkek 564 ve kız 282). Çalışmaya dahil edilen sporcu sayısı 139'dur. Seçilen öğrenci sporcu örnelemi, evreni temsil etmektedir. Batmandaki tüm yaşlarda faal sporcu sayısı ise 3455'dir (SGM, 2019).

Araştırmada incelenen öğrencilerin kişisel bilgileri, spora yönelmelerinde etki eden faktörler, akademik başarı ile sportif başarı durumu, uygulanan anketin ölçtüğü nitelikle sınırlıdır.

3.2. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bilgi toplama aracı olarak 25 adet çoktan seçmeli soru içeren bir anket formu (EK-1) hazırlanmıştır. Bu form Haziran – Eylül 2018 tarihleri arasında veli ve çalıştırıcı nezaretinde sporcular ile birlikte dolduruldu. Araştırmanın genel amacı yüz yüze açıklanmış, cevaplamalar ile ilgili bilgiler verilmiş ve formun doldurulmasına yönelik sorular cevaplanmıştır.

Boy ölçümü: 1 mm'ye duyarlı duvara sabitlenmiş boy skalası üzerinde kayan kaliper deneğin saçlarına hafif baskı uygulanarak yapıldı ve uzunluk cm cinsinden kaydedildi. Boy ölçümünde denekler yalınayak halde, ayak topuğu, kalça, sırt ve baş duvara temas halinde olmasına dikkat edildi.

Vücut ağırlığı: 100 gr'a duyarlı Sinbo marka dijital baskül üzerinde deneklerin yalınayak ve hafif spor kıyafeti ile vücut ağırlığı ölçüldü. Değerler kg cinsinden kaydedildi.

BKİ (Beden Kitle İndeksi): Vücut ağırlığının boyun metre cinsinden karesine bölümü [$VKI=Ağırlık (kg)/boy^2 (m)$] formülü uygulanarak elde edildi.

3.3. Verilerin Analizi

İstatistiksel değerlendirmede IBM SPSS Statistics 24 paket programı kullanıldı. Batman ili 5-6-7 ve 8. sınıf öğrencilerinin yılsonu başarı not ortalamaları ile aktif sporcuların yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldı. Verilerin analizinde öğrencilerden toplanan verilerin frekans dağılımları, aritmetik ortalamaları ($\bar{x}$), standart sapmaları (Ss)

ve yüzdeleri hesaplandı. Araştırmada yapılan analizlerde istatistikî anlamlılık düzeyi $p<0,05$ ve $p<0,01$ olarak kabul edildi.

Araştırmada verilerin normal dağılıp dağılmadığını test etmek için Kolmogorow Smirnow testi kullanıldı. Test sonuçlarına göre verilerin normal dağılım gösterdiği görüldü ($p>,05$). Varyansların homojenliği Levene testi ile analiz edildi. Bağımsız grupların ortalama değerleri t-testi ile karşılaştırmaları yapıldı. Grupların (kız-erkek) değişkenlere göre yüzde (%) değerleri tablolarda gösterildi. Sürekli değişkenlerin birbirleri ile ilişkisi için Pearson's Korelasyon katsayısı ile değerlendirme yapıldı.

4. BULGULAR

Katılımcılar, 70'i (%50,4) kız sporcu ve 69'u da (%49,6) erkek sporcu olmak üzere 139 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 1. Sporcuların kişisel bilgilerine göre dağılımı

	Değişkenler	n	%
Baba yaşıyor mu?	Evet	134	%96,4
	Hayır	5	%3,6
Baba mesleği	Çalışmıyor	25	%18,7
	Memur	13	%9,7
	İşçi	38	%28,4
	Esnaf	8	%6,0
	Serbest	49	%36,6
	Diğer	1	%0,7
Baba eğitimi	Okumadı	25	%18,7
	İlkokul	25	%18,7
	Ortaokul	62	%46,3
	Lise	19	%14,2
	Üniversite	3	%2,2
Anne yaşıyor mu?	Evet	136	%97,8
	Hayır	3	%2,2
Anne mesleği	Ev hanımı	123	%90,4
	Memur	4	%2,9
	İşçi	2	%1,5
	Serbest meslek	6	%4,4
	Diğer	1	%0,7
Anne eğitimi	Okumadı	45	%33,1
	İlkokul	48	%35,3
	Ortaokul	37	%27,2
	Lise	3	%2,2
	Üniversite	3	%2,2
Ailede spor yapan var mı?	Evet	82	%59,0
	Hayır	57	%41,0
Ailenin spora bakışı	Destekliyor	66	%47,5
	Karışmıyor	71	%51,1
	Karşı çıkıyor	2	%1,4
Toplam kardeş sayısı	1 kardeş	3	%2,2
	2 kardeş	13	%9,4
	3 kardeş	21	%15,1
	4 kardeş	31	%22,3
	5 kardeş veya daha fazla	71	%51,1
Spor alanına ulaşım	Yürüyerek	77	%55,4
	Bisikletle	29	%20,9
	Toplu taşıma veya servis	11	%7,9
	Özel araç	22	%15,8
Spor çalışmalarına katılmanız ders başarınızı olumsuz etkiliyor mu?	Evet	3	%2,2
	Hayır	136	%97,8

Tablo 1’de sporcuların kişisel bilgilerine göre dağılımları verilmiştir:

Baba yaşıyor mu? Sorusuna Evet cevabı verenler (n:134) %96,4 ve Hayır cevabını verenler (n:5) %3,6’dır.

Baba mesleği sorulduğunda; sporcuların önemli bir kısmı (n:25) %18,7’si Çalışmıyor ve (n:49) %36,6’sı Serbest meslek cevabını vermesi dikkat çekicidir.

Babanın eğitim durumuna göre dağılıma bakıldığında; Lise ve üniversite mezunu (n:22) %16,4 olarak tespit edildi. Sporcuların baba eğitimine göre büyük çoğunluğu ise (n: 112, %84,6) ortaokul ve aşağısı eğitim düzeyine sahiptir.

Anne yaşıyor mu? Sorusuna Evet cevabı veren sporcular (n: 136) %97,8 ve Hayır cevabını veren sporcular (n: 3) %2,2’dir.

Anne mesleği sorulduğunda; sporcuların tamamına yakını (n:123) %90,4’ü Ev hanımı cevabını vermesi dikkat çekicidir. Sporcuların çok az bir kısmı anne mesleklerinin; Memur (n:4) %2,9, İşçi (n:2) %1,5, Serbest meslek (n:6) %4,4 ve Diğer(n:1) %0,7 olarak cevap verdi.

Anne eğitim durumu sorulduğunda sporcuların (n:130) %96,6’sı Ortaokul ve altında dağılım gösterdi. Sporcuların anne eğitim durumu Lise ve üstü olanlar (n:6) %4,4 olarak belirlendi.

Ailede spor yapan var mı? Sorusuna Evet diyenler (n:82) %59,0 ve Hayır (n:57) diyenler %41,0’dır.

Ailenin spora bakışı sorulduğunda sporcuların (n:66) %47,5’i Ailem spora kalımlımı destekliyor, (n:71) %51,1’i Ailem spora katılmama karışmıyor ve (n:2) %1,4’ü de Ailem spora katılmama karşı çıkıyor cevabını verdi.

Sporcuların toplam kardeş sayısı sorulduğunda, 5 kardeş veya daha fazla cevabını verenler (n:71) %51,1 olarak belirlendi. Sporcuların (n:3) %2,2’, 1 kardeş, (n:13) %9,4’ü 2 kardeş, (n:21) %15,1’i 3 kardeş ve (n:31) %22,3’ü de 4 kardeş olduklarını bildirdi.

Spor alanına ulaşım durumları sorulduğunda, sporcuların (n:77) %55,4’ü Yürüyerek cevabını verdi. Sporcuların (n:29) %20,9’u Bisikletle, sporcuların (n:11) %7,9’u Toplu taşıma veya servis ile ve sporcuların (n:22) %15,8’i de Özel araç cevabını verdi.

Spor çalışmalarına katılmanız ders başarınızı olumsuz etkiliyor mu? Sorusuna sporcuların tamamına yakını (n:136) %97,8’i Hayır cevabını verdi. Evet cevabını verenlerin oranı (n:3) %2,2 olarak gerçekleşti.

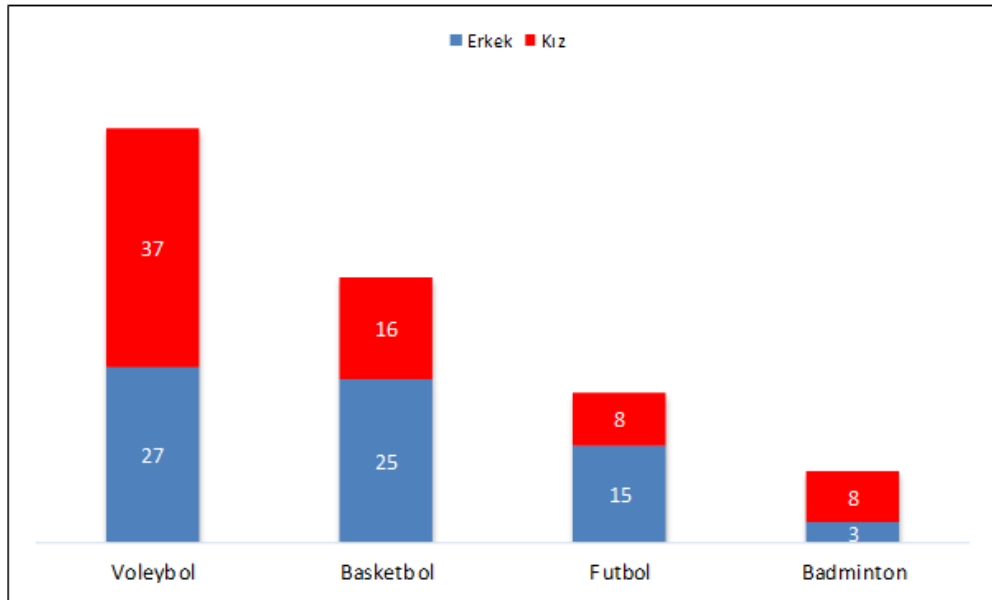
Tablo 2. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımı

		Voleybol	Basketbol	Futbol	Badminton	Toplam
Erkek	n	27	25	15	3	70
	%	%19,4	%18,0	%10,8	%2,2	%50,4
Kız	n	37	16	8	8	69
	%	%26,6	%11,5	%5,8	%5,8	%49,6
Toplam	n	64	41	23	11	139
	%	%46,0	%29,5	%16,5	%7,9	%100,0

Tablo 2’de sporcuların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımı incelendiğinde; erkek çocuklarının (n:27) %19,4’ü Voleybol, (n:25) %18,0’i Basketbol, (n:15) %10,8’i Futbol ve (n:3) %2,2’si de Badminton branşında yer aldığı tespit edildi.

Kız çocuklarının (n:37) %26,6’sı Voleybol, (n:16) %11,5’i Basketbol, (n:8) %5,8’i Futbol ve (n:8) %5,8’i de Badminton branşında yer aldığı tespit edildi.

Erkek ve kız sporcular birlikte; (n:64) %46,0’ı Voleybol, (n:41) %29,5’i Basketbol, (n:23) %16,5’i Futbol ve (n:11) %7,9’u da Badminton branşında yer aldığı tespit edildi.

Şekil 1. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor branşlarına göre dağılımı

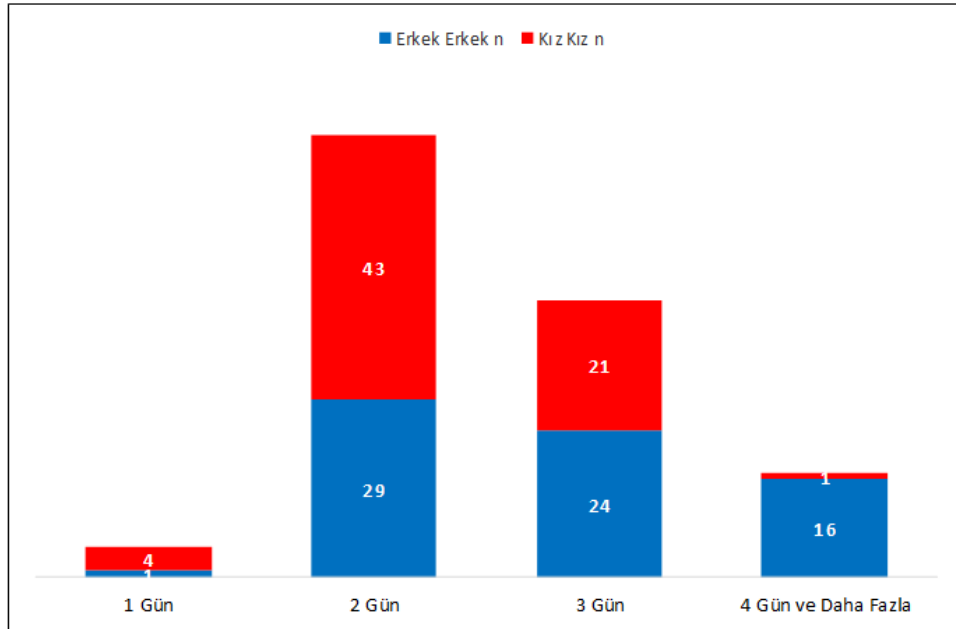
Tablo 3. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma sıklığına göre dağılımı

		1 Gün	2 Gün	3 Gün	4 Gün ve Daha Fazla	Toplam
Erkek	n	1	29	24	16	70
	%	%0,7	%20,9	%17,3	%11,5	%50,4
Kız	n	4	43	21	1	69
	%	%2,9	%30,9	%15,1	%0,7	%49,6
Toplam	n	5	72	45	17	139
	%	%3,6	%51,8	%32,4	%12,2	%100,0

Tablo 3’de sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma sıklığına göre dağılımı verilmiştir. Erkek sporcuların spor yapma sıklıklarına göre ilk tercihleri (n:29) %20,9 ile 2 gün tercihi yer aldı. İkinci sırada (n:24) %17,3 ile 3 gün tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n:16) %11,5 ile 4 gün ve daha fazla seçeneği yer aldı. Son olarak (n:1) %0,7 ile 1 gün seçeneği yer aldı.

Kız sporcuların spor yapma sıklıklarına göre ilk tercihleri (n:43) %30,9 ile 2 gün tercihi yer aldı. İkinci sırada (n:21) %15,1 ile 3 gün tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n:4) %2,9 ile 1 gün seçeneği yer aldı. Son olarak (n:1) %0,7 ile 4 gün ve daha fazla seçeneği yer aldı.

Erkek ve kız sporcular birlikte bakıldığında, sporcuların çoğunluğu (n:72) %51,8’i 2 gün ve (n:45) %32,4’ü 3 gün cevabını verdi. 1 gün cevabını verenler (n:5) %3,6 ve 4 gün ve daha fazla cevabını verenler ise (n:17) %12,2 olarak bulundu.

Şekil 2. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma sıklığına göre dağılımı

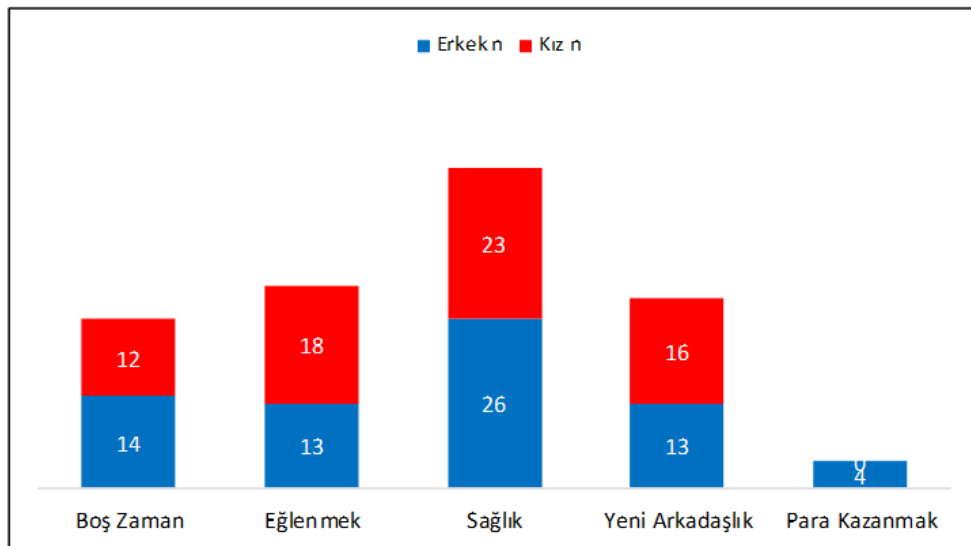
Tablo 4. Sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma amacına göre dağılımı

		Boş Zaman	Eğlenmek	Sağlık	Yeni Arkadaşlık	Para Kazanmak	Toplam
Erkek	n	14	13	26	13	4	70
	%	%10,1	%9,4	%18,7	%9,4	%2,9	%50,4
Kız	n	12	18	23	16	0	69
	%	%8,6	%12,9	%16,5	%11,5	%0,0	%49,6
Toplam	n	26	31	49	29	4	139
	%	%18,7	%22,3	%35,3	%20,9	%2,9	%100,0

Tablo 4’de araştırmaya katılan sporcuların cinsiyetlerine ve spor yapma amacına göre dağılımı verilmiştir. Erkek sporcuların spor amacına göre verdikleri cevaplar sırasıyla dizilmiştir. İlk sırada (n:26) %18,7 ile Sağlık tercihi yer aldı. İkinci sırada (n:14) %10,1 ile Boş zaman değerlendirmek tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n:13) %9,4 ile Eğlenmek seçeneği ve yine (n:13) %9,4 ile yeni arkadaşlıklar edinmek tercihleri yer aldı. Son sırada ise (n:4) %2,9 ile para kazanma tercihi yer aldı.

Kız sporcuların spor amacına göre verdikleri cevaplar sırasıyla dizilmiştir. İlk sırada (n:23) %16,5 ile Sağlık tercihi yer aldı. İkinci sırada (n: 18) %12,9 ile eğlenmek tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n: 16) %11,5 ile yeni arkadaşlar edinmek yer aldı. Dördüncü sırada (n:12) %8,6 ile yeni boş zaman değerlendirmek tercihi yer aldı. Son olarak para kazanma tercihini seçen olmadı.

Erkek ve kız sporcular birlikte verdikleri cevaba göre sırasıyla; (n:49) %35,3 Sağlık, (n:31) %22,3’ü Eğlenmek, (n:29) %20,9’u Yeni arkadaşlık, (n:26) %18,7’si Boş zaman değerlendirmek ve (n:4) %2,9’u da Para kazanmak tercihleri yer aldı.

Şekil 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve spor yapma amacına göre dağılımı

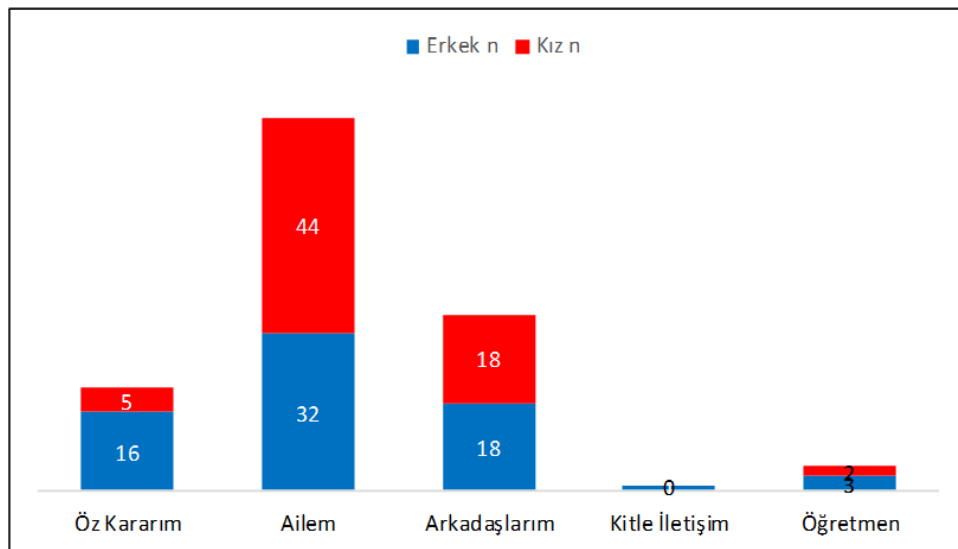
Tablo 5. Sporcuların cinsiyetlerine ve spora başlama etkenlerine göre dağılımı

		Öz Kararım	Ailem	Arkadaşlarım	Kitle İletişim	Öğretmen	Toplam
Erkek	n	16	32	18	1	3	70
	%	%11,5	%23,0	%12,9	%0,7	%2,2	%50,4
Kız	n	5	44	18	0	2	69
	%	%3,6	%31,7	%12,9	%0,0	%1,4	%49,6
Toplam	n	21	76	36	1	5	139
	%	%15,1	%54,7	%25,9	%0,7	%3,6	%100,0

Tablo 5’de sporcuların cinsiyetlerine ve spora başlama etkenlerine göre dağılımı verilmiştir. Erkek sporcuların spora başlama etkenlerine göre dağılımına bakıldığında, ilk sırada (n:32) %23,0 ile ailem tercihi yer aldı. İkinci sırada (n:18) %12,9 ile arkadaşlarım tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n:16) %11,5 ile öz kararım tercihi yer aldı. Dördüncü sırada (n:3) %2,2 ile öğretmen tercihi yer aldı. Son olarak (n:1) %0,7 ile kitle iletişim tercihi yer aldı.

Kız sporcuların spora başlama etkenlerine göre dağılımına bakıldığında, ilk sırada (n:44) %31,7 ile ailem tercihi, ikinci sırada (n:18) %12,9 ile arkadaşlarım tercihi yer aldı. Üçüncü sırada (n:5) %3,6 ile öz kararım tercihi yer aldı. Dördüncü sırada (n:5) %1,4 ile öğretmen tercihi ve son olarak (n:1) %0,7 ile kitle iletişim tercihi yer aldı.

Erkek ve kız sporcular birlikte değerlendirildiğinde verdikleri cevaba göre sırasıyla sporcuların; (n:76) %54,7’si Ailesi, (n:36) %25,9’u Arkadaşları, (n:21) %15,1’i Öz kararı, (n:5) %3,6’sı Öğretmenleri ve (n:1) %0,7’si de Kitle iletişim araçları etkisiyle spora başladığı saptandı.

Şekil 4. Sporcuların cinsiyetlerine ve spora başlama etkenlerine göre dağılımı

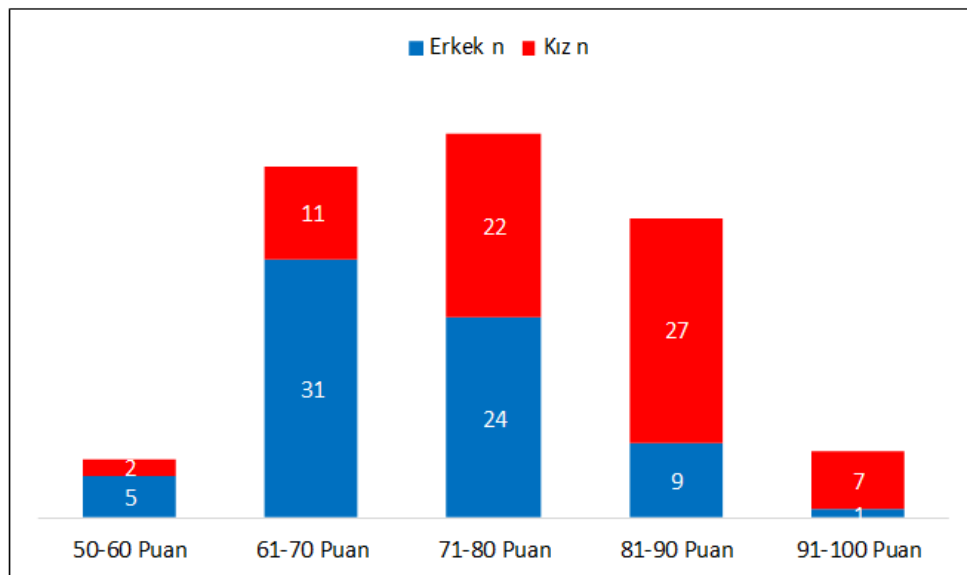
Tablo 6. Sporcuların cinsiyetlerine ve bitirilen sınıfların yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı

		50-60 Puan	61-70 Puan	71-80 Puan	81-90 Puan	91-100 Puan	Toplam
Erkek	n	5	31	24	9	1	70
	%	%3,6	%22,3	%17,3	%6,5	%0,7	%50,4
Kız	n	2	11	22	27	7	69
	%	%1,4	%7,9	%15,8	%19,4	%5,0	%49,6
Toplam	n	7	42	46	36	8	139
	%	%5,0	%30,2	%33,1	%25,9	%5,8	%100,0

Tablo 6’da sporcuların cinsiyetlerine ve bitirilen yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı verilmiştir. Erkek sporcuların (n:31) %22,3’ü 61-70 puan, (n:24) %17,3’ü 71-80 puan ve (n:9) %6,5’i de 81-90 puan grubunda yer aldığı görüldü. 50-60 puan ve 91-100 puan grubunda yer alan erkek sporcu oranı sırasıyla (n:5) %3,6 ve (n:1) %0,7 olarak gerçekleşti.

Kız sporcuların (n:11) %7,9’u 61-70 puan, (n:22) %15,8’i 71-80 puan ve (n:27) %19,4’ü de 81-90 puan grubunda yer aldığı görüldü. 50-60 puan ve 91-100 puan grubunda yer alan kız sporcu oranı sırasıyla (n:2) %1,4 ve (n:7) %5,0 olarak gerçekleşti.

Erkek ve kız sporcular birlikte bitirilen yılsonu not ortalamalarına bakıldığında; (n:42) %30,2’si 61-70 puan, (n:46) %33,1’i 71-80 puan ve (n:36) %25,9’u da 81-90 puan grubunda yer aldığı görüldü. 50-60 puan ve 91-100 puan grubunda yer alan sporcu oranı sırasıyla %5,0 ve %5,8 olarak gerçekleşti.

Şekil 5. Sporcuların cinsiyetlerine ve yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı

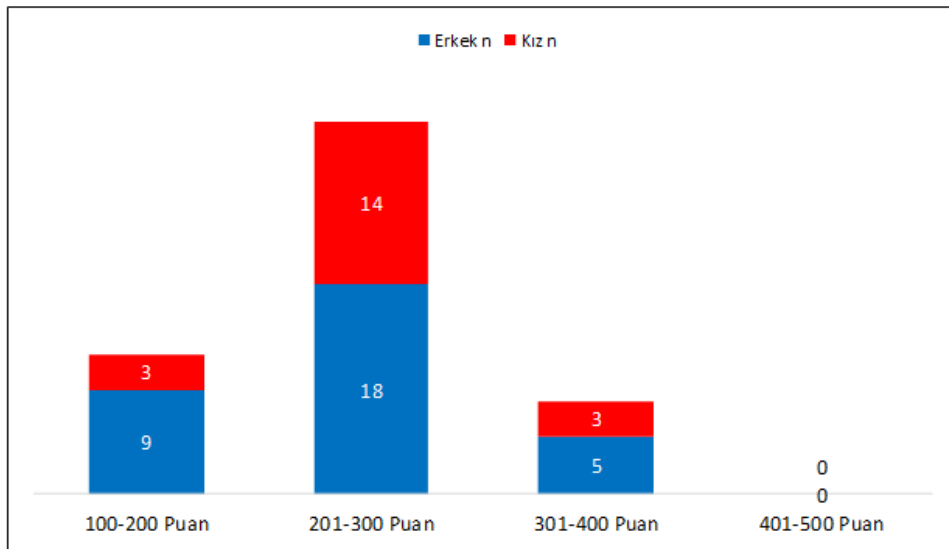
Tablo 7. Sekizinci sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı

		100-200 Puan	201-300 Puan	301-400 Puan	401-500 Puan	Toplam
Erkek	n	9	18	5	0	32
	%	%17,3	%34,6	%9,6	%0	%61,5
Kız	n	3	14	3	0	20
	%	%5,8	%26,9	%5,8	%0	%38,5
Toplam	n	12	32	8	0	52
	%	%23,1	%61,5	%15,4	%0	%100,0

Tablo 7'de sekizinci sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre erkek sporcularda; 100-200 puan grubunda yer alanlar (n:9) %17,3, 201-300 puan grubunda yer alanlar (n:18) %34,6, 301-400 puan grubunda yer alanlar (n:5) %9,6 olarak gerçekleşti. Ancak 401-500 puan alan erkek sporcu bulunmamaktadır.

Kız sporcularda; 100-200 puan grubunda yer alanlar (n:3) %5,8, 201-300 puan grubunda yer alanlar (n:14) %26,9, 301-400 puan grubunda yer alanlar (n:3) %5,8 olarak gerçekleşti. Ancak 401-500 puan alan kız sporcu bulunmamaktadır.

Erkek ve kız sporcular birlikte değerlendirildiğinde; 100-200 puan grubunda yer alanlar (n:12) %23,1, 201-300 puan grubunda yer alanlar (n:32) %61,5, 301-400 puan grubunda yer alanlar (n:8) %15,4 olarak gerçekleşti. Ancak 401-500 puan alan sporcu bulunmamaktadır.

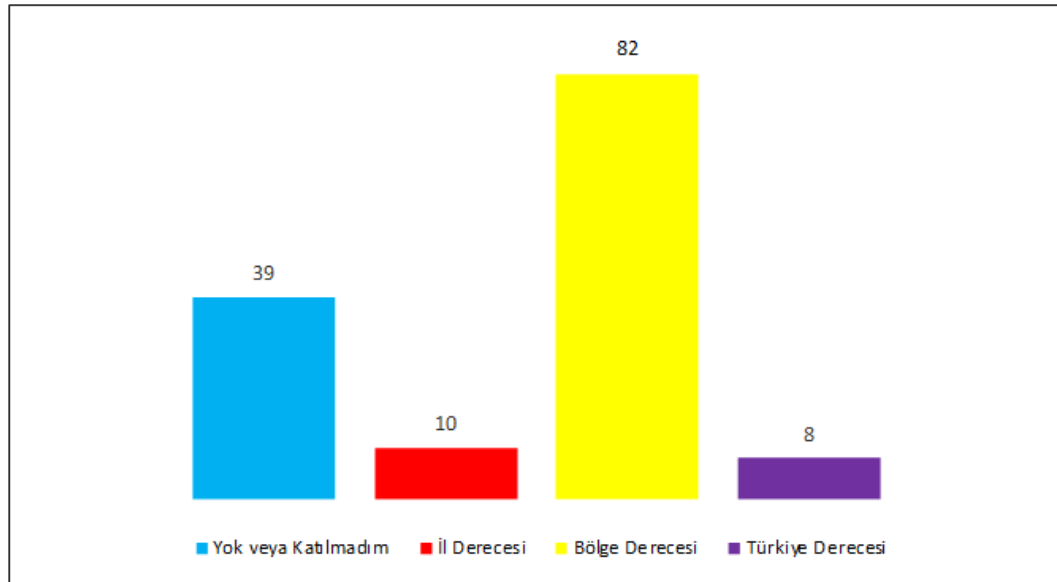

Şekil 6. Sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı

Tablo 8. Sporcuların spor branşlarına ve spor başarı seviyelerine göre dağılımı

		Yok veya Katılmadım	İl Derecesi	Bölge Derecesi	Türkiye Derecesi	Toplam
Voleybol	n	17	7	32	8	64
	%	%12,2	%5,0	%23,0	%5,8	%46,0
Basketbol	n	16	1	24	0	41
	%	%11,5	%0,7	%17,3	%0,0	%29,5
Futbol	n	3	2	18	0	23
	%	%2,2	%1,4	%12,9	%0,0	%16,5
Badminton	n	3	0	8	0	11
	%	%2,2	%0,0	%5,8%	%0,0	%7,9
Toplam	n	39	10	82	8	139
	%	%28,1	%7,2	%59,0	%5,8	%100,0

Tablo 8’de sporcuların spor branşlarına ve spor başarı seviyelerine göre dağılımı görülmektedir. Buna göre sporcuların (n:39) %28,1’i spor başarısı yok veya yarışmalara katılmamıştır. Sadece (n:8) %5,8’i Türkiye derecesine sahip olduğu tespit edildi.

Şekil 7. Sekizinci sınıfı bitiren sporcuların LGS puan seviyelerine göre dağılımı

Tablo 9. Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile en son bitirdiği sınıf, Spor başarısı, 8. Sınıf yılsonu notu ve LGS not ortalamaları arasındaki ilişki

Değişkenler	En Son Bitirdiği Sınıf Yılsonu Not		8.Sınıf Yılsonu		
			Spor Başarısı	Notu	LGS Puanı
Bitirilen Sınıfların Yılsonu Not Ortalaması	r	-,296**	,224**	,949**	,588**
	P	,000	,008	,000	,000
	n	139	139	52	52

** : P<0,01

Tablo 9 incelendiğinde; sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile 8. sınıf yılsonu not ortalaması arasında istatistiksel olarak yüksek derecede pozitif ilişki bulundu (r: ,949** p<,001). Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile LGS puan ortalaması arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif ilişki bulundu (r: ,588** p<,001). Ancak sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile spor başarısı arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif ilişki bulundu (r: ,224** p<,05). Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile en son bitirdiği sınıf yılsonu not ortalaması arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde negatif ilişki bulundu (r: -,296** p<,01).

Tablo 10. Sporcuların LGS puan ortalaması ile BKİ, spor yaptıkları yıl, haftalık spor yaptıkları gün sayısı, spor başarısı ve 8. sınıf yılsonu notu ortalamaları arasındaki ilişki

Değişkenler		BKİ	Spor Yıl	Spor Gün	Spor Başarısı	8. Sınıf
			Sayısı	Sayısı		Yılsonu Notu
	r	-,076	,039	,028	,203	,579**
LGS Puanı	P	,593	,785	,845	,150	,000
	n	52	52	52	52	52

** : P<0,01

Tablo 10'da sporcuların LGS puan ortalaması ile BKİ, spor yaptıkları yıl, haftalık spor yaptıkları gün sayısı, spor başarısı ve 8. sınıf yılsonu notu ortalamaları arasındaki ilişki korelasyon testi ile analiz edilmiştir. sporcuların LGS puan ortalaması ile sporcuların BKİ değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (p>,005). Sporcuların LGS puan ortalaması ile sporcuların yaptıkları spor yıl sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (p>,005). Sporcuların LGS puan ortalaması ile sporcuların yaptıkları spor gün sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (p>,005). Sporcuların LGS puan ortalaması ile spor başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (p>,005). Sporcuların LGS puan ortalaması ile 8. Sınıf notları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (p>,005). Ancak sporcuların

LGS puan ortalaması ile 8. sınıf yılsonu notu ortalamaları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif bir ilişki bulundu ($r: ,579^{**}$ $p<,001$).

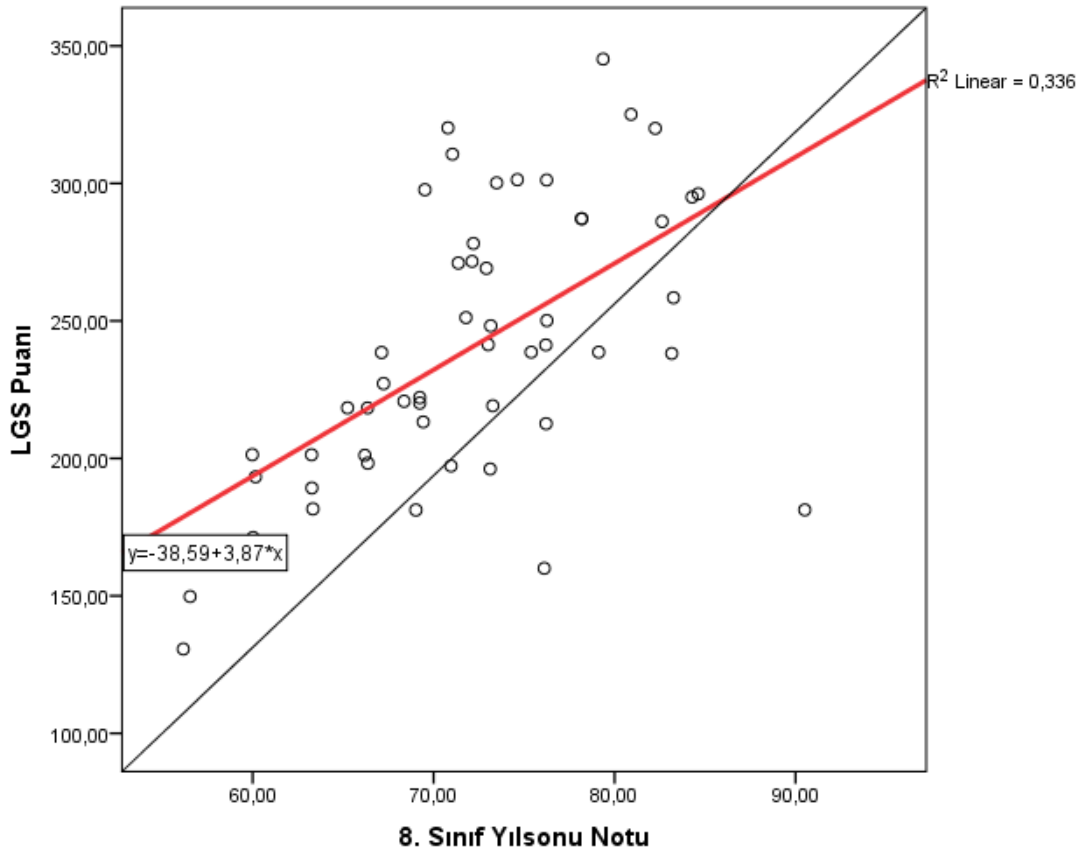
Tablo 11. Baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması, spor başarısı, LGS Puanı ve aile gelir düzeyi ilişkisi

Değişkenler	Bitirilen Sınıfların				
	Yılsonu Not Ortalaması	Spor Başarısı	LGS Puanı	Aile Gelir Düzeyi	
Baba Eğitim Düzeyi	r	,042	,083	,056	-,164
	p	,626	,338	,704	,261
	n	134	134	49	49
Anne Eğitim Düzeyi	r	-,125	-,005	-,102	-,014
	p	,146	,958	,487	,921
	n	136	136	49	49

$P>0,05$

Tablo 11’de Baba eğitim düzeyi ve anne eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması, spor başarısı, LGS Puanı ve aile gelir düzeyi ilişkisi korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Baba eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Baba eğitim düzeyi ile spor başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Baba eğitim düzeyi ile LGS puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Baba eğitim düzeyi ile aile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Baba eğitim düzeyi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$).

Anne eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Anne eğitim düzeyi ile spor başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Anne eğitim düzeyi ile LGS puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Anne eğitim düzeyi ile aile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Anne eğitim düzeyi ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$).

Şekil 8. Sporcuların sekizinci sınıf yılsonu notu ile LGS puanları ilişkisi

Tablo 12. Sporcuların akademik başarı ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss	Fark	t test	P value
BKİ	Erkek	70	19,85	2,44	,86453	2,133	,035*
	Kız	69	18,98	2,34			
	Toplam	139	19,4	2,4	-	-	-
5. Sınıf Yılsonu Notu	Erkek	70	69,94	7,68	-7,99742	-5,546	,000**
	Kız	69	77,94	9,26			
	Toplam	139	73,9	9,4	-	-	-
6. Sınıf Yılsonu Notu	Erkek	70	70,0	7,6	-8,45457	-6,041	,000**
	Kız	69	78,5	8,9			
	Toplam	139	74,2	9,2	-	-	-
7. Sınıf Yılsonu Notu	Erkek	48	69,9	6,9	-6,51578	-3,960	,000**
	Kız	40	76,4	8,6			
	Toplam	88	72,9	8,3	-	-	-
8. Sınıf Yılsonu Notu	Erkek	32	70,2	6,9	-5,12931	-2,514	,015*
	Kız	20	75,3	7,6			
	Toplam	52	72,2	7,5	-	-	-
Bitirilen Sınıfların Yılsonları Notu	Erkek	70	70,3	7,4	-8,11314	-5,908	,000**
	Kız	69	78,4	8,7			
	Toplam	139	74,3	9,0	-	-	-
LGS Puanı	Erkek	32	233,6	51,4	-18,34475	-1,290	,203
	Kız	20	251,9	47,4			
	Toplam	52	240,6	50,2	-	-	-

*: P<0,05 **: P<0,01

Tablo 12’de sporcuların cinsiyetlerine göre BKİ ortalamaları ve akademik başarıları karşılaştırılmıştır.

Sporcu erkek çocuklarda (n:70) BKİ 19,85 kg/m², kız çocuklarda (n:69) BKİ 18,98 kg/m² olarak bulundu. Erkek ve kız sporcular birlikte (n:139) BKİ değeri ortalaması 19,4 kg/m² olarak bulundu. Sporcuların BKİ değerlerine göre cinsiyet farklılığı analiz edildiğinde, kızlar erkeklerden daha düşük BKİ değerlerine sahip olduğu görüldü (p<,05).

Sporcuların 5. Sınıf yılsonu not ortalamaları erkek çocuklarında (n:70) 69,94 puan, kız çocuklarında (n:69) 77,94 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n:139) 5. Sınıf yılsonu not ortalamaları 73,95 puan olarak bulundu. Cinsiyetlerine göre sporcuların 5. Sınıf yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu (p<,01).

Sporcuların 6. Sınıf yılsonu not ortalamaları erkek çocuklarında (n: 70) 70,0 puan, kız çocuklarında (n: 69) 78,5 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n: 139) 6. Sınıf yılsonu not ortalamaları 74,2 puan olarak bulundu. Cinsiyetlerine göre sporcuların 6. Sınıf yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu ($p<,01$).

Sporcuların 7. Sınıf yılsonu not ortalamaları erkek çocuklarında (n:48) 69,9 puan, kız çocuklarında (n:40) 76,4 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n:88) 7. Sınıf yılsonu not ortalamaları 72,9 puan olarak bulundu. Cinsiyetlerine göre sporcuların 7. Sınıf yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu ($p<,01$).

Sporcuların 8. Sınıf yılsonu not ortalamaları erkek çocuklarında (n:32) 70,2 puan, kız çocuklarında (n:20) 75,3 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n:52) 8. Sınıf yılsonu not ortalamaları 72,2 puan olarak bulundu. Cinsiyetlerine göre sporcuların 8. Sınıf yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu ($p<,01$).

Sporcuların bitirilen sınıfların yılsonu not ortalamaları erkek çocuklarında (n:70) 70,3 puan, kız çocuklarında (n:69) 78,4 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n:139) bitirilen sınıfların yılsonu not ortalamaları 74,3 puan olarak bulundu. Cinsiyetlerine göre sporcuların bitirilen sınıfların yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu ($p<,01$).

8. Sınıf sporcuların LGS puan ortalamaları erkek çocuklarında (n:32) 233,6 puan, kız çocuklarında (n:20) 251,9 puan, erkek ve kız çocuklarının birlikte (n:52) LGS puan ortalamaları 240,6 olarak bulundu. 8. sınıf sporcuların LGS puan ortalamaları cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında ise kız ve erkek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmadı ($p>,05$).

5. TARTIŞMA

Mevcut araştırmayla; ortaokul öğrencilerinin amatör spor takımlarında yer almaları ve spor aktivitelerine katılmalarının akademik ders başarılarını olumlu veya olumsuz etkileyip etkilemediğinin araştırılması amaçlanmakla beraber mevcut çalışma, sporcuların hem akademik hem de diğer verilerinin genel öğrenci profilleri ile karşılaştırma olanağı sunması açısından da önem arz etmektedir. Sporcuların akademik ile spor başarı durum tespitleri yapılmış ve sporcu verilerine ait ilişki analizlerine yer verilmiştir.

Baba mesleği sorulduğunda; sporcuların önemli bir kısmı (n:25) %18,7'si çalışmıyor ve (n:49) %36,6'sı serbest meslek cevabını vermesi dikkat çekicidir (Tablo 1).

Babanın eğitim durumuna göre dağılıma bakıldığında; lise ve üniversite mezunu (n:22) %16,4 olarak tespit edildi. Sporcuların baba eğitimine göre büyük çoğunluğu ise ortaokul ve aşağısı eğitim düzeyine sahiptir (Tablo 1).

Anne mesleği sorulduğunda; sporcuların tamamına yakını %90,4'ü ev hanımı cevabını vermesi dikkat çekicidir (Tablo 1).

Sporcuların anne eğitim durumu sorulduğunda, (n:130) %96,6'sı ortaokul ve altında dağılım gösterdi. Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü (MEM) 8. sınıf öğrencileri ile ilgili Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi 2017 (ABİDE) raporunda, anne eğitim durumu ortaokul ve altında olanların oranı yaklaşık %90 olarak tespit edilmiştir. Türkiye oranı ise yaklaşık %78'dir (MEM, 2017). Sporcuların anne eğitim düzeyleri Türkiye ve Batman il verilerinden geride yer almaktadır.

Ailede spor yapan var mı? Sorusuna Evet diyenler %59,0 ve Hayır diyenler %41,0'dır. Ailenin spora bakışı sorulduğunda sporcuların %47,5'i Ailem spora kalımlımı destekliyor, %51,1'i Ailem spora katılmama karışmıyor ve %1,4'ü de Ailem spora katılmama karşı çıkıyor cevabını verdi (Tablo 1). Buna göre sporcuların ailelerinden yeterli destek görmedikleri sonucuna ulaşılabilir. Sporcuların toplam kardeş sayısı 5 veya daha fazla olduğu tespit edildi (Tablo 1).

Yukarıdaki veriler birlikte değerlendirildiğinde amatör spor aktivitelerine devam eden ortaokul öğrencilerinin tamamına yakını orta ve düşük sosyo-ekonomik düzey aile çocukları olduğu söylenebilir.

Sporcuların spor yapma sıklığına göre dağılımına bakıldığında, 2 veya 3 gün antrenman yapanlar sporcuların büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır (%84,2) (Tablo 3).

Araştırmaya katılan sporcuların spor yapma amacına göre dağılımına bakıldığında; %35,3ü Sağlık, %22,3'ü Eğlenmek, %20,9'u Yeni arkadaşlık, %18,7'si Boş zaman değerlendirmek ve %2,9'u da Para kazanmak tercihleri yer aldı (Tablo 4). Buna göre daha fazla öğrencinin spora yönlendirilmesi için sağlık ve eğlence vurguları ön planda tutulmalıdır.

Sporcuların spora başlama etkenlerine göre dağılımına bakıldığında; sırasıyla sporcuların %54,7'si Ailesi, %25,9'u Arkadaşları, %15,1'i Öz kararı, %3,6'sı Öğretmenleri ve %0,7'si de Kitle iletişim araçları etkisiyle spora başladığı anlaşıldı (Tablo 5). Öğretmenlerin öğrencileri spor yönlendirmesindeki etki oranının düşüklüğü dikkate değerdir. Yıldız ve arkadaşlarının (2015) Batman ilinde ortaokul öğretmenlerinin spora ilişkin tutumlarını araştırdıkları çalışmalarında, öğretmenlerin %66,1'i en az bir spor dalını oynamayı bilmesine rağmen öğretmenlerin sadece %22'sinin düzenli spor/fiziksel aktivite yaptığını rapor etmişlerdir. Öğrencilerin spora yönlendirilmesinde öğretmen rolünün düşüklüğü, öğretmenlerin spora yönelik olumsuz veya ilgisiz tutumları ile ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Sporcuların yılsonu not ortalamalarına göre dağılımı incelendiğinde; sporcuların %30,2'si 61-70 puan, %33,1'i 71-80 puan ve %25,9'u da 81-90 puan grubunda yer aldığı görüldü. 50-60 puan ve 91-100 puan grubunda yer alan sporcu oranı sırasıyla %5,0 ve %5,8 olarak gerçekleşti (Tablo 6). Buna göre en düşük ve en yüksek grupta sporcu dağılımının az olduğu, sporcuların daha çok orta seviye not ortalamasına sahip oldukları söylenebilir.

Merkezi sınavla ilgili liselere yerleşen öğrencilerden merkezi sınav puanı 100-200 aralığında olan öğrencilerin oranı %1,78, 201-300 aralığında olan öğrencilerin oranı %16,53, 301-400 aralığında olan öğrencilerin oranı %66,67 ve 401-500 aralığında olan öğrencilerin oranı %15,02'dir (MEB, 2018b).

Mevcut çalışmada, sekizinci sınıfı bitiren sporcuların cinsiyetlerine ve LGS puan seviyelerine göre dağılımı gösterilmiştir. Buna göre; 100-200 puan grubunda yer alanlar %23,1, 201-300 puan grubunda yer alanlar %61,5, 301-400 puan grubunda yer alanlar %15,4 olarak gerçekleşti. Ancak 401-500 puan alan sporcu bulunmamaktadır (Tablo 7). Bu verilere bakılarak Türkiye merkezi sınav puanı dağılımına göre Batman ili sporcuların daha düşük akademik düzeyde dağılım gösterdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum, yüksek akademik düzeye sahip öğrencilerin spor takımlarına ve aktivitelerine

yönlendirilmediği ile açıklanabilir. Sporcuların %28,1'i spor başarısı yok veya yarışmalara katılmamıştır. Sadece %5,8'i Türkiye derecesine sahip olduğu tespit edildi (Tablo 8).

2009 yılında Osmaniye'de yapılan bir araştırmada 7.sınıf öğrencilerinin yılsonu başarı puanları ve Seviye Belirleme Sınavı (SBS) sınavı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur (Bağçeci ve ark, 2011).

Milli Eğitim Bakanlığının Merkezi Sınavla Yerleşen Öğrencilerin Performansı 2018 raporuna göre; öğrencilerin alt testlerdeki ham puan ortalamalarının cinsiyete göre değişimi incelenmiş ve kız öğrencilerin ortalama puanlarının Matematik dışındaki tüm alt testlerde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (MEB, 2018b).

Yıldız (2017), Batman'da 11-12 yaş ortaokul öğrencilerinde yaptığı araştırmasında akademik başarı değeri yönünden de erkek çocukları ile kız çocuklar arasında anlamlı farklılıklar tespit etti.

Mevcut çalışmada da; sporcuların 5-6-7-8. sınıf yılsonu not ortalamaları karşılaştırıldığında kızların başarısı erkeklerden yüksek bulundu ($p<,01$). LGS puan ortalamaları karşılaştırıldığında ise kız ve erkek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılık bulunmadı ($p>,05$) (Tablo 12).

Öğrencilerin okulda ve kademeler arası geçiş sınavlarında elde ettikleri başarı ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişki eğitim araştırmacıları tarafından 1960'lı yıllarda yayımlanan Coleman Raporundan bu yana veriye dayalı olarak incelenmektedir. Sosyoekonomik düzey, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkiye sahiptir. Öğrencilerin eğitim ve akademik gelişim açısından önemli kaynaklara ulaşmasında doğrudan etkiye sahip olan sosyoekonomik düzey, öğrencilerin bulunduğu eğitim ortamları, sosyal ortamlar ve diğer birçok unsura da dolaylı olarak etki etmektedir. Sosyoekonomik düzeyin öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini inceleyen Türkiye'de gerçekleştirilen birçok akademik çalışmada bu iki değişken arasında gücü değişen ancak istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur (MEB, 2018b).

PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) 2015'te sosyoekonomik durumun başarıya yansımaya oranı Türkiye için %9'dur ve bu oran ilk defa OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ortalamasından (%13) daha düşüktür. Öğrencinin ve okulun ortalama sosyoekonomik durumu birlikte göz önüne alındığında bu iki değişken başarı farkının %26,3'ünü açıklıyor. Bu bulgu, benzer sosyoekonomik grupta yer alan öğrencilerin aynı okullarda toplandığına işaret ediyor. Türkiye'de

öğrencinin sosyoekonomik durumunun başarı üzerindeki belirleyiciliği önceki yıllara göre azalmış olsa da, okulun ortalama sosyoekonomik durumunun öğrenci başarısı üzerindeki etkisi oldukça belirleyici olmaya devam ediyor (ERG, 2017).

Milli Eğitim Bakanlığının Merkezi Sınavla Yerleşen Öğrencilerin Performansı 2018 raporuna göre; anne ve baba eğitim düzeyleri yükseldikçe ortalama merkezi sınav puanlarının da belirgin şekilde arttığını göstermektedir. Anne eğitim düzeyi ilköğretim ile lisansüstü olan öğrencilerin ortalama merkezi sınav puanları arasında 60 puandan fazla fark bulunmaktadır. Ortalama merkezi sınav puanları arasındaki benzer düzeyde fark baba eğitim düzeylerinde de gözlenmektedir (MEB, 2018b). Kimi araştırmaya göre, baba eğitim düzeyinin çocukların sportif faaliyetlere katılımını etkilemezken anne eğitim düzeyi çocukların spora katılımını olumlu yönde etkilemektedir. Anne eğitim düzeyi arttıkça çocukların spora katılımı artmaktadır (Türkel, 2010).

Mevcut çalışmada ise; hem baba eğitim düzeyi ve hem de anne eğitim düzeyi ile bitirilen sınıfların yılsonu not ortalaması, spor başarısı, LGS Puanı ve aile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadı ($p>,005$). Bu durum katılımcıların ailelerinin büyük ölçüde sosyo ekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük veya orta düzeyde olması ile açıklanabilir.

Batman Fen Lisesi LGS taban puanı 388, diğer proje okullarının ise en düşük puan 255'den yukarıda yer almaktadır (LGS, 2018). Buna göre mevcut çalışmada sekizinci sınıfı bitiren sporcularına bakıldığında; 100-200 puan grubunda yer alanlar %23,1, 201-300 puan grubunda yer alanlar %61,5, 301-400 puan grubunda yer alanlar %15,4 olarak gerçekleşti. Ancak 401-500 puan alan sporcu bulunmamaktadır (Tablo 7). Dolayısıyla yüksek puan grubunda çok az sporcu olduğu ayrıca sporcuların çoğunluğu orta ve düşük düzey öğretim okulu seviyesinde oldukları değerlendirilebilir.

Türkiye çapında yapılan araştırmada, öğrencilerin ortaokulda gösterdikleri akademik başarının bir göstergesi olan okul başarı puanları (OBP) ile merkezi sınav puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. İki puan türü arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon katsayısı hesaplanmış, okul başarı puanları (OBP) ile merkezi sınav puanları arasında güçlü ve pozitif bir ilişkinin bulunduğu ($\rho=0,736$, $p<0,05$) belirlenmiştir (MEB, 2018b).

Mevcut çalışmada, sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile 8. sınıf yılsonu not ortalaması arasında istatistiksel olarak yüksek derecede pozitif ilişki bulundu ($r: ,949^{**}$ $p<,001$). Sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile LGS puan ortalaması arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif ilişki bulundu

($r: .588^{**}$ $p < .001$) (Tablo 9). Sporcuların LGS puan ortalaması ile 8. sınıf yılsonu notu ortalamaları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif bir ilişki bulundu ($r: .579^{**}$ $p < .001$) (Tablo 10). Merkezi sınav olan LGS puan ortalamasının okul içi değerlendirme sonuçları (yılsonu not ortalamaları) ile doğrusal ilişkisinin orta düzeyde kalmasının nedeni öğretmenlerin sporculara olan pozitif toleransı ile açıklanabilir.

Fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu, fiziksel aktivite düzeyini artırmak için ayrılan zamanın akademik başarıyı düşürmediği bildirilmektedir. Ankara’da sosyoekonomik olarak denk ve aynı fiziksel olanaklara sahip iki ortaokula devam eden ve aynı sosyoekonomik statüye sahip (76 kız 71 erkek olmak üzere toplamda 147) sekizinci sınıf öğrencisinin fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı puanları arasında ilişki istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde olsa da ilişkinin gücü çok zayıf olduğu bildirilmiştir (Bilgin, 2017). Konya il merkezinde 8. sınıf öğrencilerinde yapılan bir araştırmada; cinsiyete göre erkeklerde fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasında zayıf bir ilişkinin olduğu ancak kızlarda fiziksel aktivite düzeyi ile akademik başarı arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tanır ve Yoncalık, 2014).

Yurtdışında yapılan bir araştırmada fiziksel aktivite veya spor takımı aktivitelerine katılan ortaokul ve liselerde okuyan 4746 öğrencinin akademik verileri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ortaokul öğrencisi kız ve erkeklerin hem spor takımı hem de fiziksel aktivitelere katılımın yüksek akademik başarı değerleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Fox, 2010).

Yıldız (2017)’ın Batmanda 11-12 yaş ortaokul öğrencilerinde yaptığı araştırmasında, okul spor takımlarında yer alan ve okul spor takımlarında yer almayanlar arasında akademik başarı değerlerinin farklılık göstermediği bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada, sporcuların bitirdikleri sınıfların yılsonu not ortalaması ile spor başarısı arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif ilişki bulundu ($r: .224^{**}$ $p < .005$) (Tablo 9). Sporcuların LGS puan ortalaması ile BKİ, spor yaptıkları yıl, haftalık spor yaptıkları gün sayısı, spor başarısı arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmadı (Tablo 10). Spor takımlarında yer almanın ve aktivitelerine devam etmenin akademik başarıyı düşürmediği ancak belirgin bir artışa da neden olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Kız sporcuların 5,6,7 ve 8. sınıf yılsonu not ortalamaları, erkeklerin yılsonu not ortalamalarından yüksektir. LGS puan ortalamaları, hem kız hem erkeklerde benzerdir.

Sporcu çocuklarda LGS puanı ile okul için değerlendirme sonuçları (8. Sınıf yılsonu notu) arasındaki pozitif doğrusal ilişki orta düzeydedir.

LGS yüksek puan grubunda çok az sporcu olduğu ayrıca sporcuların çoğunluğu orta ve düşük düzey öğretim okulu seviyesindedirler.

Spor yıl sayısı yükseldikçe sporcuların merkezi sınav LGS puanı etkilenmemektedir.

Sporcuların tamamına yakını %97,8'i spor aktivitelerine katılımlarının okul ders başarılarını olumsuz etkilemediği düşüncesine sahiptir.

Öğretmenlerin öğrencileri spora yönlendirmede %3,6 gibi çok düşük etki oranına sahiptir. Hem erkeklerde hem de kızlarda spora esas yönlendirme etkeni olarak %54,7 ile aile ön plandadır.

Araştırmaya katılan sporcuların spor yapma amacına göre dağılımına bakıldığında ilk iki sırada %35,3'ü sağlık ve %22,3'ü eğlenmek tercihleri yer aldı.

Spor takımlarına katılmanın akademik başarıyı olumsuz etkilemediği söylenebilir.

6.2. Öneriler

Spor alanına erişimi kolaylaştıracak tedbirler arttırılmalıdır.

Şehirde, başta ev-okul-spor alanı güzergâhının güvenli yürüyüş yolu hâline getirilmesi için gerekli önlemlerin alınması,

Öğretmenler, öğrencileri spora yönlendirmede daha etkin rol üstlenmelidirler. Spora katılımı arttırmak için ailelerin ikna edilmesi üzerinde durulmalıdır.

Daha fazla öğrencinin spora yönlendirilmesi için sağlık ve eğlence vurguları öne çıkarılabilir.

Pilot okul çalışmaları yapılarak; akademik başarı ile fiziksel aktivitenin türü, zamanlaması, süresi, şiddeti ve sıklığı ilişkisini konu alan uzun süre takipli araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aracı, H., 2004, Okullarda beden eğitimi, *Nobel Yayın Dağıtım*, Ankara.
- Ayakyay, S., 1992, Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor sempozyumu bildiriler, Paneller, Tartışma, 19-21 Aralık İzmir: *Milli Eğitim Basımevi*.
- Bağçeci, B., Döş, B. & Sarıca, R., 2011, İlköğretim öğrencilerinin üst bilişsel farkındalık düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 551-66.
- Bilgin, E., 2017, Ortaokul öğrencilerinin fiziksel uygunlukları ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Çepni (Ed.), 2005, Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi. Ankara: *Pegem Akademi*.
- Danacı, M., 2008, Adana ilinde farklı tipteki liselerde öğrenim gören adölozan dönemi sedanter ve spor yapan erkek öğrencilerin spora yaklaşımı, fiziksel yapıları ve fizyomotorik özelliklerinin saptanması. *Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Demirci, N., 2017, Okul dışı sportif etkinliklere katılan 11-13 yaşları arasındaki çocukların okul içi ve okul dışı adım sayılarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- EBS, 2016, Eğitime bakış 2016: İzleme ve değerlendirme raporu, Eğitim Bir Sen Yayınları: 68, *Semih Ofset*, ISBN: 978-975-6153-69-7.
- Ereş F. ve Bıçak K., 2017, Ortaokullarda öğrenci başarısını artıran ve engelleyen unsurlar, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(51), 32-45.
- ERG, 2017, Eğitim reformu girişimi, Eğitim izleme raporu 2016-2017.
- Fidan, N., 2012, Okulda öğrenme ve öğretme, 3. Baskı, Ankara: *Pegem Akademi*.
- Fişek, K., 1998, Türkiye’de ve dünya’da spor yönetimi, *Bağırhan Yayımevi*, Ankara.
- Fox, C.K., Barr-Anderson, D., Neumark-Sztainer, D. & Wall, M., 2010, Physical activity and sports team participation: associations with academic outcomes in middle school and high school students. *Journal of School Health*, 80(1), 31-7.
- Gündüz, H., 1997, Eğitici kol çalışmalarının etkililiği ile ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi*, Ankara.

- İkinci, Ö., 2005, Türkiye birinci lig bayan voleybol takımlarında yer alan sporcuların vücut kompozisyonu, dikey ve yatay sıçrama profillerinin incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi.
- İşlegen, Ç., Ertat, A., Karamızrak, O. ve ark., 2016, Her yaş için spor ve sağlık. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Halk Kitapları Serisi-7, *Nobel Yayıncılık*, Ankara. s.74.
- Kirazlıoğlu, Z., 1992, ders dışı sportif etkinliklerde okul, kulüp ve yerel yönetimlerin işlevlerine genel bir bakış, *Amatör Spor Dergisi*, Sayı: 48, Ankara.
- LGS, 2018, Batman ili liselere geçiş sistemi (LGS) taban puanları, Erişim Tarihi: 11.11.2018 <https://www.sorubak.com/teogrobot/ayrinti/batman/20/merkez/318/>
- Lumeng, J.C., Appugliese D., Cabral H.J, ve ark., 2006, Neighborhood safety and overweight status in children, *Arch Pediatr Adolesc Med*, 160: 25–31.
- Lumpkin, A., 2005, Introduction to physical education exercise science and sports studies, *Dean School of Education University of Kansas*, 6. Ed., United States.
- MEB, 2018a, Millî eğitim bakanlığı ortaöğretime geçiş yönergesi, Erişim Tarihi: 15.01.2019, Erişim Adresi: https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018-03/26191912_yonerge.pdf
- MEB, 2018b, Liselere geçiş sistemi (LGS), Merkezi sınavla yerleşen öğrencilerin performansı, Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Analiz ve Değerlendirme Rapor No:3
- MEM, 2017, Batman Milli Eğitim Müdürlüğü, 2017 ABİDE Raporu.
- Mengütay, S., 2006, Çocuklarda hareket gelişimi ve spor, *Morpa Kültür Yayınları*, İstanbul.
- Nader, P.R., Bradley, R.H., Houts, R.M. ve ark., 2008, Moderate-to-vigorous physical activity from ages 9 to 15 years, *JAMA*, 300(3), 295-305.
- Nartgün, Ş. & Çakır, M., 2014, Lise öğrencilerinin akademik başarılarının akademik güdülenme ve akademik erteleme eğilimleri açısından incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 379-91.
- Oral, O., İlbay, F. ve Deniz, E., 2016, Spor ve sağlık, *Nobel Yayıncılık*, Ankara. s.26
- Pehlivan, Z., 2009, Spora katılan çocuklara yönelik ailelerin beklentileri, çocuklarda gözlenen davranış değişimleri ve spora katılımın önündeki engeller, *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII(2), 69-76.
- Pehlivan, Z., 1989, Ankara merkez ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı spor faaliyetleri üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi*, Ankara.

- Sarı, M., 2012, Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 72-89.
- Sayın, Ö., 1990, Aile sosyolojisi, Ailenin toplumdaki yeri, *Ege Üniversitesi Yayınları*, No:57, İzmir.
- SGM, 2019, Spor hizmetleri genel müdürlüğü, Sporcu sayıları 2018, Erişim Tarihi: 15.01.2019, Erişim Adresi: <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler/>
- Tanır, H. ve Yoncalık, O., 2014, İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinde fiziksel aktivite düzeyi ve bazı antropometrik özelliklerin akademik başarı ile ilişkisi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (8), 1.
- Tatlıdıl, E., 1993, Toplum eğitim ve öğretimi, *Evrin Matbaacılık*, İzmir.
- THSK, 2014, Türkiye fiziksel aktivite rehberi, TC Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın no: 940, 2. Baskı: *Kuban Matbaacılık Yayıncılık*, Ankara.
- Tremblay, M.S., Inman, J.W., & Willms, J.D., 2000, The relationship between physical activity, self-esteem, and academic achievement in 12-year-old children, *Pediatric Exercise Science*, 12(3), 312-323.
- Trudeau, F.F. & Shephard, R.J., 2010, Relationships of physical activity to brain health and the academic performance of school children, *American Journal of Lifestyle Medicine*, 4(2), 138-150.
- Tükenmez, M., 2009, Toplumbilim ve spor, *Kaynak Yayınları*, İstanbul.
- Türkel, Ç., 2010, İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ile iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Yetim, A., 2005, Sosyoloji ve spor, *Morpa Kültür Yayınları*, İstanbul,
- Yıldırım, İ., Yetim, A. ve Şenel, Ö., 1996, Farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1, s.52-57.
- Yıldız, M.E., Gürer, B. ve Esentaş, M., 2015, Ortaokul öğretmenlerinin spora ilişkin tutumları ile tükenmişlik düzeyleri ilişkisi, *İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 14-26.
- Yıldız, M.E., 2017, Ortaokul öğrencilerinde akademik başarı ile fiziksel aktivite ilişkisi. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 4(12), 891-898.

EKLER**EK-1** Anket Formu**ANKET FORMU**

Bu araştırma, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. **Amacımız; Spor aktivitelerine devam eden ortaokul öğrencilerinin okul ders başarıları ile spor başarıları ilişkisini araştırmaktır.**

Her soruyu dikkatlice okuyunuz ve sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.
İsim yazmayınız. İlginiz için teşekkür ederim.

Mehmet Hakkı YILDIZ
Yüksek Lisans Öğrencisi - Antrenör

1. Cinsiyetiniz:

Erkek Bayan

2. Yaşınız:

10 11 12 13 14

3. Bitirdiğiniz en son sınıf:

5 6 7 8

4. Bildiğiniz boy uzunluğunuz : . . . . . cm**5. Bildiğiniz vücut ağırlığınız : . . . . . kg****6. Kaç yıldır düzenli spor yapmaktasınız?**

1 yıl 2 yıl 3 yıl 4 yıl veya daha fazla

7. Haftada kaç gün spor yapıyorsunuz?

1 gün 2 gün 3 gün 4 gün veya daha fazla

8. Hangi sporu yapıyorsunuz?

Voleybol Basketbol Futbol Judo Badminton Diğer-yazınız: . . .

. . .

9. Yarışmalarda aldığınız en iyi başarı nedir?

Yok veya yarışmaya katılmadım İl derecesi
 Bölge derecesi Türkiye derecesi

10. Spora başlama nedeniniz veya amacınız neydi?

Boş zamanımı değerlendirmek için Eğlenmek için Sağlığım için
 Yeni arkadaşlar edinmek için Para kazanmak için Diğer-yazınız: . . . . .

11. Spora başlamanızda en çok ne veya kim etkili oldu?

- Kendi kararım ile başladım Ailem Arkadaşlarım
 Kitle iletişim araçları (TV, internet...) Öğretmenlerim Diğer-yazınız: . . . . .

12. Babanız yaşıyor mu?

- Evet Hayır

13. Babanızın mesleği nedir?

- Çalışmıyor Memur İşçi Esnaf Serbest meslek Diğer

14. Babanızın eğitim düzeyi nedir?

- Okumadı İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

15. Anneniz yaşıyor mu?

- Evet Hayır

16. Annenizin mesleği nedir?

- Ev Hanımı Memur İşçi Esnaf Serbest meslek Diğer

17. Annenizin eğitim düzeyi nedir?

- Okumadı İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

18. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

- 1000 TLden az 1000-2000 TL 2001-3000 TL 3001-4000 TL 4000 TLden fazla

19. Aynı evde birlikte oturduğunuz siz dahil kardeş sayısı?

- 1 2 3 4 5 veya daha fazla

20. Ailede düzenli spor yapan başka biri var mı?

- Evet Hayır

21. Ailenizin, spor yapmanıza bakışı nasıldır?

- Sonuna kadar destekliyor Karışmıyor Karşı çıkıyor

22. Spor alanına ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz?

- Yürüyerek Bisikletle Toplu taşımayla Özel araçla Diğer-yazınız: . . . . .

23. Spor antrenmanları, okul ders başarınızı olumsuz etkiledi mi?

- Evet Hayır

24. Bitirdiğiniz sınıfların yılsonu not ortalaması (karnede yazıldığı gibi): . . . . .

EK-2 Etik Kurul Onayı

T.C. BATMAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI	
Toplantı Tarihi	: 14.03.2019
Toplantı Sayısı	: 2019
Toplantıda Alınan Karar Sayısı	: 4
<p>Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Hakan SAMUR Başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.</p>	
<p>Karar 2019/1-1 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet Hakkı YILDIZ'ın "Spor Aktivitelerine devam eden ortaokul öğrencilerinin okul ders başarıları ile spor başarıları ilişkisinin araştırılması" adlı bilimsel araştırma çalışması için ortaokul öğrencilerine anket/test uygulamak talebine ilişkin 18.06.2018 tarih ve 10400 sayılı yazısı görüşüldü;</p> <p>Yapılan görüşmeler sonucunda; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürlüğü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet Hakkı YILDIZ'ın, "Spor Aktivitelerine devam eden ortaokul öğrencilerinin okul ders başarıları ile spor başarıları ilişkisinin araştırılması" adlı bilimsel araştırma çalışması için ortaokul öğrencilerine anket/test uygulamak talebinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.</p>	
<p>Karar 2019/1-2 Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YILDIZ'ın "Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutumlarının e-sağlık Okuryazarlığına Etkisi" başlıklı bilimsel araştırma (makale) çalışması kapsamında izin talebine ilişkin 11.12.2018 tarih ve 21560 sayılı yazısı görüşüldü;</p> <p>Yapılan görüşmeler sonucunda; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YILDIZ'ın "Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutumlarının e-sağlık Okuryazarlığına Etkisi" başlıklı bilimsel araştırma (makale) çalışması çerçevesinde Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerine anket uygulanmasına ilişkin izin talebinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.</p>	
<p>Karar 2019/1-3 İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1314.860014 numaralı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım doktora programı öğrencilerinden Sabahat ÖZKAN'ın, "TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE HALKLA İLİŞKİLER BİRİMLERİNİN İŞLEVLERİ" adlı tez çalışması gereği "Türkiye'deki devlet ve vakıf Üniversitelerinde "James Grunige Ait Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik Kuramında Belirtilen Mükemmel Halkla İlişkiler Departmanlarının Özellikleri" adlı bilimsel araştırma çalışması için anket/test uygulamak talebine ilişkin 24.12.2018 tarih ve 7082 sayılı yazısı görüşüldü;</p> <p>Yapılan görüşmeler sonucunda; İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y1314.860014 numaralı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım doktora programı öğrencilerinden Sabahat ÖZKAN'ın, "TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE HALKLA İLİŞKİLER BİRİMLERİNİN İŞLEVLERİ" adlı tez çalışması gereği "Türkiye'deki devlet ve vakıf Üniversitelerinde "James Grunige Ait Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik Kuramında Belirtilen Mükemmel Halkla İlişkiler Departmanlarının Özellikleri" adlı bilimsel araştırma çalışması için anket/test uygulamak talebine ilişkin izin talebinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.</p>	

Karar 2019/1-4

Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Muhammed Mahsun ŞAHİN'in, "Çalışanların İş Tatmini ve Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Batman Üniversitesi Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma" tez çalışması kapsamında anket düzenleme talebine ilişkin 25.02.2019 tarih ve 1644 sayılı yazısı görüşüldü;

Yapılan görüşmeler sonucunda; Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Muhammed Mahsun ŞAHİN'in, "Çalışanların İş Tatmini ve Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Batman Üniversitesi Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma" tez çalışması kapsamında anket uygulanmasına ilişkin izin talebinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

BAŞKAN

(İmza)

Prof. Dr. Hakan SAMUR
Rektör Yardımcısı

ÜYE Prof. Dr. Murat GÜMÜŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Şemsettin DURSUN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Nesrin HAŞİMLİ	(İmza)	ÜYE Doç. Dr. Bahattin İŞCAN	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Ferhat KORKMAZ	(İzinli)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Zühal KILINÇ	(İmza)
ÜYE Doç. Dr. Sevgi Işık EROL	(İmza)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi İlhami KAYA	(İmza)
ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YILDIZ	(Katılmadı)	ÜYE Dr. Öğr. Üyesi Meral SÜER	(İmza)
		Raportör Sedat TİYREK	(İmza)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mehmet Hakkı YILDIZ
Uyruğu : TC
Doğum Yeri ve Tarihi : Batman 03.06.1988
Telefon : 05313815900
Faks : -
e-mail : batmanvoleybol@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Batman Lisesi	2003-2006
Üniversite	: Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü	2007-2011
Yüksek Lisans	: Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı	2016-.....
Doktora	: -	-

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2015-.....	Batman Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	Antrenör
2012-.....	Batman Petrol Spor Kulübü	Antrenör

UZMANLIK ALANI

Voleybol Antrenörlüğü

YABANCI DİLLER

İngilizce